

OLAV

Pavens budskap for fasten 1997, s. 3

“Jeg var fremmed, og dere ga meg husrom”

Dag Kulleruds bok om Hans Nielsen Hauge, s. 5

Hans Nielsen Hauge - en “katolsk” mystiker?

Timothy Radcliffe o.p., s. 9

Om ordensliv og identitet

John W. Streff om Nouwen-bok, s. 12

Vi er alle elsket!

Hermann Pottmeyer, s. 15

Broderlig dialog om Peters-embedet

Else-Britt Nilsen, s. 16

Et religiøst kart over Norge

Blikk på tiden, s. 16

Sport og andre øvelser!

OLAV

Katolsk nedtelling

Nedtellingen til år 2000 er forlengst i gang - på mange fronter. Også på katolsk hold. Og her taler man om det store jubileum og om jubelår - uten at det betyr tradisjonell jubel og tjo og bang i voldsomste nyttårsaftensstil. Det er nemlig litt av hvert vi katolikker, enkeltvis og i samlet flokk, skal ha tenkt gjennom og utrettet før vi lar helgefred og glede senke seg over oss nyttårsnatten 1999/2000. Allerede i 1994 skisserte pave Johannes Paul II, i rundskrivelsen *Tertio millenio adveniente*, oppgaver og utfordringer for de dengang gjenværende fem år frem mot årtusenskiftet.

Tradisjonen med jubelår eller hellige år, som det også kalles på katolsk mark, knytter an til den gamle jødiske tradisjon: Ifølge Moseloven skulle hvert syvende år være et sabbatsår og hvert femtiende et jubelår. Og "hensikten med jubelåret var", minner paven oss om i *Tertio millenio adveniente*, "å gjenopprette den sosiale rettferdighet". Oversatt til dagens virkelighet betyr det - og her låner vi ord fra kardinal Etchegaray, formann for Vatikanets Rettferdighet og Fredskommisjon: "I jubelåret 2000 skal vi gjenopprette en solidarisk verdensorden". Litt å gripe fatt i - ikke minst siden vi alt skriver fastetiden 1997!

Noen flere oppgaver, i kortform:

- Før man kan feire i den store stil, bør huset ryddes og feies - helst bør det vel også pusses litt opp! Med henblikk på år 2000 betyr det, sier paven, at Kirken må be om tilgivelse for de mange ganger dens barn har "veket bort fra Kristi og evangeliets veier", og, i stedet for å leve liv inspirert av troens verdier, "har gitt etter for tanker og handlinger som faktisk var *et slags motvitnesbyrd og en skandale*". (Uthevelsen er pavens egen.) Her gjelder det å skjerpe seg og gjøre godt igjen så godt som gjøres kan.

- Og her er det at en fornyet besinnelse på Det 2. Vatikankonsil må til samt ihuga innsats for å sette dets tanker ut i livet. For, skriver paven, "intet konsil har talt så tydelig om kristen enhet, om dialog med ikke-kristne religioner, om den gamle pakts og Israels egentlige betydning, om samvittighetens verdighet i hvert enkelt menneske, om religionsfrihetens prinsipp, om de ulike kulturelle tradisjoner kirken må forholde seg til for å utøve sitt misjonsoppdrag og om midlene for sosial kommunikasjon."

- For å gi liv til dette, trengs dugelig føde, og paven har satt opp en åndelig meny for kirken for årene 1997-98-99: I inneværende år skal Kristus, Guds menneskelige ansikt, stå i sentrum; 1998 skal fokusere på den Hellige Ånd og de håpefulle tegn Åndens virke i verden viser oss; 1999 er viet Gud Faders nærvær i verden og den høyeste blant de kristne dyder: kjærligheten.

Styrket med denne trekomponents sikringskost skal kirken så begi seg ut i det hellige år 2000.

Hva venter du deg av år 2000? tør bli en gjenganger i spørrespalter, talk-shows etc. i tiden fremover. Fra katolsk hold synes svaret klart - om noen skulle bry seg om å spørre: Ganske mye - om vi makter å innfri kravene vi stiller til oss selv. Vi har langt opp til en krevende nedtelling.

UKJ

Polsk anti-semittisme

Den katolske kirke i Polen vil øke innsatsen for å motvirke den mer og mindre åpne anti-semittisme i landet, sa biskop Pieronek, sekretær for landets bispekonferanse, ved udelingen nylig av prisen for jødisk-kristen forsoning til rabbiner James Rudin. Prisen utdeles av Polens kristen-jødiske råd. Pieronek kritiserte åpent de anti-semittiske preknene til Henryk Jankowsky, sogneprest fra Danzig og Lech Walesas skriftefar.

CHRIST IN DER GEGENWART

Paven ville ha kommet

“En kan si hva en vil om kirkens administrative sentrum i Oslo, men det åndelige kraftsentrum og potensiale ligger i Trondheim. Biskopene skjønner det ikke, men Marvin Wiseth gjør det,” sier pater Kjell Arild Pollestad. Som mener paven ville kommet, var han blitt invitert til Trondheim i 1997. Ifølge kilder nær paven var “det absolutte høydepunkt under hans Skandinavia-besøk gudstjenesten med biskop Bremer i Nidarosdomen.”

ADRESSEAVISEN

Pave med stor lekmannsånd

“Skal de kristne idealer få betydning, må de utvikles av folk som lever i verden,” sier Janne Håland Matlary, medlem av Det Pavelige Råd for Rettferdighet og Fred, til Fædrelandsvennen. “Kirken har alltid vært preget av hierarki og klerikalisme. Men pave Johannes Paul har en stor lekmannsånd. Han er antiklerikal av person, selv om han sitter som en “fange” på toppen.”

Pavens budskap for fasten 1997:

“Jeg var hjemløs, og dere tok dere av meg” 3

“Fastetiden minner oss om de førti år Israel tilbragte i ørkenen på vei mot det lovede land. I løpet av denne tiden opplevde folket hva det vil si å bo i telt, være uten fast bopæl. Det opplevde en total mangel på trygghet. Hvor ofte var det ikke fristet til å vende tilbake til Egypt hvor det i det minste var brød, selv om det var slavers føde! For hebreerne ble denne erfaringen av å være totalt avhengig av Gud selve veien til frihet fra slavekår og avgudsdyrkelse av de materielle ting,” skriver pave Johannes Paul II i sitt budskap for fasten 1997.

“Fastetiden forplikter til personlig renselse,” skriver paven videre. Den innbyr oss til en “åndelig ørkenferd”, hvor ikke bare fattigdommen og utryggheten, men også Guds nærvær rykker oss nærmere innpå livet. Fastetiden er en tid for solidaritet med de mange enkeltmennesker og folkeslag som har det vanskelig, skriver paven.

“De hjemløses tragiske situasjon” står i sentrum for pavens fastebudskap “i dette første året i forberedelsen til det store jubileumsåret 2000”. Paven oppfordrer til meditasjon over følgende ord fra Matteus-evangeliet: “Kom dere som min Far har velsignet . . . jeg var hjemløs, og dere tok dere av meg” (jfr. 25,34-35). Hjemmet er stedet for familiefellesskap, stedet hvor barn skal oppdras av kjærlige foreldre, stedet hvor de lærer de grunnleggende moralske og åndelige verdier, og hvor også eldre og syke finner en atmosfære av nærhet, kjærlighet og støtte, skriver paven.

Men mange mennesker opplever at nettopp hjemmet tas fra dem, at de tvinges til å bryte opp. “Jeg tenker på flyktninger, på ofre for krig og naturkatastrofer, på dem som må forlate sine hjem av økonomiske årsaker, på dem som regelrett kastes ut av sine hjem, og de mange eldre som ikke har økonomi til selv et enkelt husvære,” skriver paven. Som peker på at slike prøvelser ofte fører til andre tragedier, som alkoholisme, vold, prostitusjon og avhengighet av medisiner og rusmidler.

Alt dette “har jeg minnet om før, i forbindelse med FNs boligkonferanse i fjor”, skriver paven, og

undertreker nok gang ikke bare den enkeltes, men også familiens rett til adekvat bolig, til et hjem. “Kirken vet den er forpliktet til å arbeide sammen med andre for at denne retten blir fulgt opp i praksis.”

Mange steder i Bibelen rettes søkelyset på forpliktelsen til å hjelpe de hjemløse. Gjentatte ganger befaler Gud at det skal vises gjestfrihet og generøsitet overfor fremmede (jfr. 5 Mos 24,17-18. 10,18-19; 4 Mos 15,15 etc.). Og Israel minnes om hvor usikker deres egen eksistens engang var. Senere identifiserer Jesus seg med de hjemløse: “Jeg var hjemløs, og dere tok

Mange mennesker opplever at hjemmet tas fra dem, at de tvinges til å bryte opp.
Foto: KM

Mot år 2000: Innsats på romersk hjemmefront

Rundt 12.500 leg-misjonærer og 2000 ordenskvinner skal stå for en dør-til-dør-aksjon i Roma for å prøve å gi katolisismens hovedstad et mer kristent ansikt innen årtusenskiftet. Ved talen som markerte begynnelsen på det kurs de nye misjonærene skal gjennomgå før de går ut i felten, understreket kardinal Ruini, formannen i Den italienske bispekonferanse, den alvorlige av-krist-

ning som foregår ikke bare i Roma og Italia, men i hele den "utviklede" verden. "Synd utgjør alltid en trussel for troen, men i dag utgjør sekularisering og relativisme en langt alvorligere trussel," sa Ruini. Den stadig raskere tekniske og vitenskapelige utvikling bidrar til å gjøre trusselen global. Kirken står overfor den store oppgave å fornyne troen på nytt. Også i andre italienske byer, bl.a. Firenze, er lignende misjons-initiativer på gang. CATHOLIC HERALD

Søndagsstatsråd?

"Kva for ein statsråd høyrer søndagen inn under? Ikkje arbeidsministeren i alle fall! Kanskje kyrkjeminneren, eller undervisningsministeren, for skule og universitet har framleis fridag på laurdag og søndag? Men helseministeren, kvar er han? Vi treng søndagen for helsa si skuld, fysisk og psykisk! Kom igjen Gudmund Hernes, back up Yng-

4

dere av meg" (Matt 25,35). Og paven minner om at "apostlene legger de unge kristne menighetene sterkt på hjertet å vise gjestfrihet mot hverandre, som et tegn på fellesskapet og det nye liv i Kristus."

Det er Guds kjærlighet som lærer de kristne å hjelpe de trengende og dele sine egne materielle og åndelige goder med dem. "Slik omtanke gir ikke bare erfaring om hjelp i materielle vanskeligheter, men gir også mulighet for åndelig vekst hos den som gir," understreker paven. Å gi kan innebære å frigjøre seg fra tingene og det jordiske, etter Kristi eksempel: "Menneskesønnen har ikke det han kan helle sitt hode til" (Matt 8,20). Disse ordene viser Jesu totale åpenhet overfor sin himmelske Fars vilje, hans vilje til å adlyde uten å la seg binde eller hindre av verdslig eiendom. Paven minner om at "det alltid er en fare for at jordiske ting tar Guds plass i menneskehjertet."

Fastetiden gir oss en god anledning til å fremme åndelig frihet fremfor rikdom. Som kristne må vi åpne oss for Gud, innrette vårt liv mot Ham, skriver paven, "fordi vi vet at vi ikke har noen fast bolig i denne verden: 'Vi har vårt fedreland i himlene' (Fil 3,20)." Fastetiden når sitt høydepunkt når vi under feiringen av påskemysteriet overgir vår frie vilje til Faderen. "Ved å gå denne vei, lærer Kristi disipler å heve seg over seg selv og sin egeninteresse for å møte sine brødre og søstre med kjærlighet."

Evangeliets budskap om å være Kristus nær i de hjemløse, er en oppfordring til alle døpte om å vise

solidaritet med sine brødre og søstre ved å bære deres byrder. Med åpenhet og generøsitet kan kristne i fellesskap og enkeltvis tjene Kristus og på den måten vitne om Faderens kjærlighet. "Hans nærvær er en kilde til styrke og oppmuntring: Han gjør oss fri til å bli kjærlighetens vitner," skriver paven. Og oppfordrer alle til uten frykt å gå sammen med Kristus opp til Jerusalem (Jfr.

Luk 18,31), og til å si ja til hans oppfordring om å vende om. "Jeg ber om at denne fastetiden må få alle til å lytte til Herrens innstendige bønn om å åpne sine hjerter for alle dem som er i nød. Jeg påkaller Marias himmelske vern for de hjemløse og gir dere alle mine apostoliske velsignelse," avslutter paven. ●

Fra dypet kaller jeg på deg, Herre,
Herre, hør min røst.

Gjør ditt øre lydhørt
for mitt tryglende rop.

Om du gjemte på misgjerninger, Herre,
Herre, hvem skulle da bli stående.

Men hos deg er tilgivelsen,
så vi med ærefrykt skal tjene deg.

Jeg setter min lit til Herren,
min sjel håper på hans ord.

Min sjel lenges etter Herren,
mer enn vekteren lenges etter morgenrøden.

Mer enn vekteren etter morgenrøden
lenges Israel etter Herren.

For hos Herren er barmhjertighet,
og hos ham er forløsningens fylde.

Salme 130

ve Haagensen med ditt vide og kreative hel-sebegrep," oppfordrer Øystein Bjørdal i Norsk Luthersk Kirketidende. Og skriver videre: "Mennesket er sett til å forvalte. Kulturansvaret er lagt på oss. Meir enn nokon gong tidlegare treng vi å take vare på helga og søndagen, som noko annleis. Det er på tide at kyrkja, fagbevegelsen, politikarar, sosiale og humanitære organisasjonar finn saman i å reise eit vern om søndagen."

Europa-rådet: Vern om søndagen!
Europa-rådet vedtok nylig en resolusjon der medlemslandene oppfordres til vern om søndagen som familiedag. "Både sosialister, kommunister, 'grønne', gaullister og kristelig-demokrater samlet seg om denne 'haste-resolusjonen', foreslått av et engelsk Labour-medlem, et tegn på at folk fra alle

delar av Europa er bekymret over den uthuling av søndagen som hviledag og en dag for ettertanke og tilbedelse, som finner sted," skriver Catholic Herald. Og siterer følgende kirkelige kommentar: "Vi støtter resolusjonen fullt og helt. Folk har krav på en fridag fra forbruk. Søndagen er en dag for ettertanke."

Dag Kulleruds bok om Hans Nielsen Hauge: En "katolsk" mystiker? 5

Dag Kullerud har skrevet "en fengslende bok som alle som interesserer seg for norsk kultur og historie bør lese," skriver vår anmelder, pater Olav Müller. Og minner om pater Finn Thorns ord: nest etter Hellig Olav er Hans Nielsen Hauge den som har betydd mest for Norge. "Han kan ha rett," skriver Müller, som i sin anmeldelse går både i bredden og dybden, og til og med undrer om ikke den mangslugne Hauge var "litt katolsk i hodet"? Ved sin stadige gjentakelse av at troen må bære frukt i gode gjerninger, "foretar Hauge en aksentforykning - i forhold til Luthers 'troen alene' - som heller mot katolsk tankegang," skriver vår anmelder.

Journalist i Dagbladet og forfatter Dag Kullerud har skrevet en bok om Hans Nielsen Hauge som har vakt adskillig oppsikt både i og utenfor den kristne leir. Anmeldelsene har vært gjennomgående svært positive. Først en summarisk gjennomgåelse av Hauges vita:

Han var litt av en særling, bondegutten Hans, som vokste opp på Rolvsøy i Tune (Østfold) på slutten av 1700-tallet. Når han ikke arbeidet hårdt på åker og eng, leste han i Bibelen og gamle andaktsbøker. Dagstøtt grublet han over himmel og helvete. Kameratene holdt ham for en raring og mobbet ham ettertrykkelig. I unge år fikk han et godt forhold til sognepresten Seeberg, som mente Hauge måtte bli prest så gudelig som han var. Som Hauge vokste opp, ble kjærligheten til presten forvandlet til hvitglødende hat - og med god grunn: Seeberg var en geistlig utsuger og gjerrigknark av de sjeldne. Han krevde høye takster for kirkelige handlinger, kastet ut familier som bodde på kirkebyggslet jord. Også familien på Haugegården ble truet. Han nektet sine soknebarn nattverd for den minste grunn, kom i krangel med alle og hver mann. Til slutt ble han avsatt av myndighetene. Da den suspenderte presten hevdet at han led uskyldig som Kristus, ble Hauge rystet i sin sjel over et slikt hovmot, oppsøkte ham og tok et grun-

dig oppgjør med sin tidligere sjelehyrde.

Like etter oppgjøret får han den store *åndsopplevelsen* som skulle sette så dype spor etter seg i Hauges liv. Den 5. april 1796 går han bak ploegen og synger: "Jesus, din søde forening å smake".

Da han hadde sunget 2. vers med setningen: "Mig og hvad mitt er jeg gjerne vil miste", "ble mitt sinn så oppløst til Gud at jeg ikke sanset mig eller kan utsi hvad der foregikk i min sjel, ti jeg var utenfor mig selv. Det første min sjel samlet sig, da fortrød jeg at jeg ikke hadde tjent den kjære, og over allting gode Gud, og jeg syntes nu intet i verden var å akte."

Kulleruds kommentar er ganske basant: "Her tar ingen annen enn Herren selv det første spadetak i norsk jord -" 1030 og århundrene som fulgte etter hellig Olavs død, forsvinner i glemselens hav. Det får stå sin prøve! Knaken er interessant, ja, direkte besettende er forfatterens videre skildring av Hauges liv på det indre og ytre plan. "Mig og hvad mitt er jeg gjerne vil miste". Den ekstatiske *åndsopplevelsen* forstår Hauge som en befaling fra Gud om å sette ordene ut i livet - ubetinget. Intet eller alt! I presten Seebergs blasfemiske hovmot ser Hauge et speilbillede av sitt eget hovmot, sin spaltethet mellom å

vinne verdens beundring med håndverk og handel og trangen til å tjene Gud.

Nå velger han side: Alt som "mig og hvad mitt er" han gjerne vil miste for å tjene Gud.

Åndsopplevelsen tolker Hauge også som en misjonsbefaling. Han vil gi videre til sine brødre og søstre på jord det han selv har motatt. Han vil formidle troen til andre, ikke ortodoksiens inntrøskede læresystem, men en levende tro, fruktbar i gode gjerninger. Hauge forsto det slik at for å erfare Guds hellighet, må man først erkjenne egen synd og det til bunns; angeren må gjelde hver minste flik av selvrådighet. Hjerter må være som sønderknust. Deretter kommer botskampen, så troen, frelsen, og det nye liv. Han så det derfor som sin første oppgave å overbevise verden om dens synd. Men nå visste han ikke om en større synder enn presten Seeberg. Han kjente også til andre geistlige døgenikter av samme kaliber. Slik var nok de fleste geistlige embetsbærere i eneveldet Danmark - Norge, resonerte Hauge med ungdommens privilegerte ensidighet. I sin første bok, *Verdens daarlighed*, svinger han derfor svøpen noe alldeles grusomt over pretestanden. Skjellsordene riktig hagler over pipekragene. Det er som Helvetes porter åpner seg, og leseren fornemmer stanken av svovel.

Enn om Hauge den gang hadde hatt en dyktig sjelsørger som kunne ha korrigeret ham på ett viktig punkt: Man starter ikke misjonerende omvendelseskampanje med negativt fortegn. Det er det positive budskap om Kristi død og oppstandelse som fenger. Dessuten - det får så være at mang en kirkes tjener hadde fortjent et rapp over fingrene, men tvilsomt kan det være om den nyomvendte 25-åringen, som selv slet med hovmotets synd og gjorde sine første famlende skritt på fullkommenhetens vei, var skikket til å ta det store opprør med "Satans synagoge".

Samvittigheten - en lokal størrelse

"Kirkens egenart står på dagsordenen når man diskuterer kirkeasylet," skriver teologen og forfatteren Paul Leer-Salvesen i avisen Fædrelandsvennen. "Hvis biskoper eller kirkemøte plutselig skulle komme på den ide at kirkeasylet skal avskaffes, er det et svært alvorlig overgrep mot lokale kristne menneskers samvittighet. Dypt inne i den krist-

ne etikk heter det at den enkelte kristne selv må svare for hva budet om nestekjærlighet krever av en. Det er dette prinsippet som er i funksjon når et menighetsråd sier ja eller nei til dem som banker på kirkens dør. Det er også respekten for dette prinsippet som hittil har fått biskoper, domproster og sogneprester til å legge avgjørelsen i menighetsrådets hender: samvittigheten er i sitt vesen en lokal størrelse," skriver Leer-Salvesen.

Svekka respekt for kyrkjeleg etikk

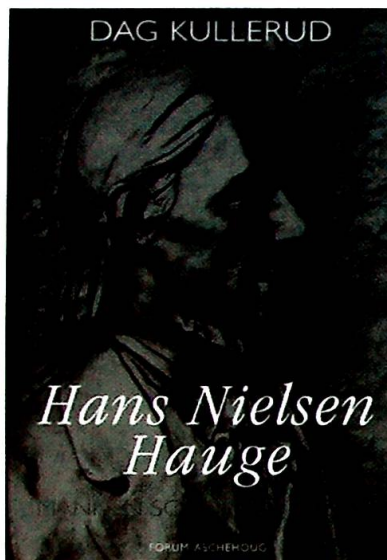
"Sosiologisk kan ein seia at det har skjedd ei endring frå det tette, kontrollerte samfunnet til det opne, meir relasjonslause samfunnet," noterer forfatteren Jan Inge Sørbø i Stavanger Aftenblad.

"Dette har skjedd ved at normene i samfunnet er mindre tydelege. Men det har også

6

Kanskje er Vår Herre mindre nøye-regnende enn undertegnede. Hauge satte virkelig store deler av det norske folk i brann. Han tok til å vandre Norge land og strand rundt. Han hadde en liketil måte å møte folk på. Studerte skikker og sosiale kår i de bygder, byer og tettsteder han besøkte, hjalp til med gårdsarbeidet, pratet om praktiske ting, for så først å tale Guds sak. Om det var Hauges hellighet eller en spesiell karisme som virket gjennom ham, se det vet ingen. En ting står fast: Hans ord traff folk i hjertet. Noen samtaler med Hauge kunne snu opp ned på menneskers liv. Store deler av et bygdesamfunn kunne bli vakt i løpet av noen ukers misjonering. Folk brøt med fyll og alskens laster, gikk botens vei og bar troens frukter i gode gjerninger. Han mente selv å stå stødig på luthersk grunn, gikk i kirken, hørte prekenen, mottok nådemidlene. Men ikke før var Hauge og kirkelyden kommet ut på kirkebakken, så holdt Hauge dagens alternative preken, og den var mer fengslende, ildfull og inntrengende enn de tørre, snirklede ordene til den høytidelige embetsmann deroppe på prekestolen. Hauge ville ikke stifte en ny sekt. Han ville grunnlegge et vennsamfunn, et tilfluktssted for vakte, inderliggjorte mennesker som befant seg innenfor kirken. Han holdt også husmøter overalt hvor han kom. Ryktet om Hauge løp foran ham. Folk strømmet til. Det ble masseomvendelser. Hans bøker ble trykket og solgt i 250 000 eksemplarer i et lite folk på knapt en million mennesker.

Han advarte mot religiøst svermeri. Hvis noen av vennene førsømte arbeid og andre jordiske plikter for å lese Guds ord og be på heltid, gikk han i rette med dem. Troens frukter skulle vise seg i flittig arbeid. Haugianerne skulle etterhvert bli kjent som maurflittige bønder, håndverkere, gründere og handelsfolk. Hauge gikk frem med det

gode eksempel. Han grunnla boktrykkerier, bygget møller, drev kalkverk, kjøpte og drev gårder, slo seg på handel, kjøpte skip og gjorde det stort sett godt.

Han så faren ved at den stadig voksende bevegelse av helliggjorte mennesker skulle splittes i partier. Derfor utnevnte han i 1802 lokale oppsynsmenn. Det skjedde etter det kristne prinsipp at alle er likeverdige for Gud, "enten de er unge eller gamle, rike eller fattige i verden, kvinnekjønn eller mannkjønn." Vennesamfunnet har fostret en rekke sterke kvinnelige ledere og legpredikanter, som historikere med mer patriarkalsk legning og ideologi har oversett.

Forfølgelser

Forfølgelsene måtte komme. Kullerud er banebrytende i sin analyse av årsakene. I begynnelsen av sin misjonsvirksomhet hadde Hauge ved sin bok *Verdens daarlighet* tirket den mektige geistlige stand med sine voldsomme utfall mot deres vellevnet, vellyst, gjerlighet, utroskap mot evangeliet, mang-

lende troens frukter i form av gode gjerninger. Da han så tok landeveien fatt og holdt husmøter, mente både prest og lensmann at han brøt konventikkelplakaten av 1741. Denne kongelige forordning slo fast at ingen skal tilta seg læreembetet, som de verken har Guds eller menneskelig kall til. I tråd med dette var religiøse samlinger utenom gudstjenesten forbudt hvis ikke presten var tilstede. Nå kunne denne lovbestemmelsen forstås på forskjellig vis. Norske myndigheter valgte i saken Hauge den mest rigorøse fortolkning. Den norske prestestanden var nok en vesentlig årsak til det. Med historiens etterpåklokskap er det lett å dømme. Jeg har inntrykk av at Kullerud ikke gjør det. Stat og kirke var på den tid langt sterkere sammenflettet enn i dag. Gikk man til angrep på geistligheten, og tiltok seg et forkynnerembete som bare tilkom dem, angrep man også Gud og staten som hadde kalt de geistlige og bare dem til læreembete. Hauge ble oppfattet som en revolusjonær som undergravet rikets sikkerhet. Det tok flere år før Hauge forsto at han ved sin virksomhet ikke bare kjempet mot kirkens utro tjenere, men mot selveste kongen i København. Da var han innstilt på å dø som martyr: "For man må lyde Gud mer enn mennesker." 9 ganger ble Hauge arrestert og løslatt igjen etter korte opphold i fengsel. Høsten 1804 ble han arrestert for godt. Hans bøker ble inndratt, kastet i elven, brent på bål over hele landet. Saken mot ham varte i 9 år. En skamflekk på norsk rettsvesen! Da han ble løslatt i 1811, var han fysisk og psykisk en knekket mann. Det var de to første fengselsårene under umenneskelige forhold som brøt ned det frihetselskende naturmennesket Hans Nielsen Hauge. "Mig og hvad mitt er jeg gjerne vil miste," hadde han sunget i 1996 da han gikk bak pløgen på farens jorde. Det var han villig til den gang og under hele sin virk-

skjedd ved at fleire av normendarane er blitt svekka eller radikalt endra. Det gjeld sjølvsagt kyrkja, som har tapt mykje i normativ kraft. Sjølv om interessa for religion har teke seg opp, så har ikkje respekten for kyrkjeleg etikk auka, tvert om," skriver Sør-bø.

Om Kierkegaard

"Kierkegaard er brukt til så mangt - av så mange," skriver biskop Per Lønning. "For bare å peke på kirkelivet: Så godt som per omgående Trykkes bedehusfolkene ham til sitt bryst. Han satset jo på personlig omvendelse, og han var så vidunderlig kritisk til presteskapet! Så overser man gjerne at han var Københavns fineste vinkjenner, at han

var flittig teaterbesøker, at han slett ikke så på Bibelen som noe ufeilfart kildekrift, at han nekte å tolke syndefallet som en historisk enkeltbegivenhet, og at han hadde skrevet den pikante 'Forførerens Dagbog'. Hver for seg grunner nok til å vri enhver akterdig bedehusdør i baklås."

KIRKE OG KULTUR

7

somhet som vandrende legpredikant - selv om han skulle lide martyriet. I fengselet svikter alle forsetter. Han undertegner en benådningssøknad og lover aldri mer å holde offentlige møter, ja, er villig til å rømme landet, hvis han bare blir satt fri. Han angrer sine utfall mot den geistlige stand og tolker fra nå av konventikkelplakaten i samsvar med øvrigheten. Etter fengselsoppholdet gifter han seg to ganger, lever på den innkjøpte gården Bredtvedt, omgås nå prester og andre embetsmenn. Det er kommet til forsoning på bred front. Hauge og haugianerne blir respektert av alle. Noen år før sin død skriver han et *åndelig testament*. Det er svært defensivt. Han formaner vennene å holde sammen i tykt og tynt. Han vil at lederne i fremtiden skal sensurere og godkjenne alt som blir skrevet av bevegelsens medlemmer. Han ønsker at de i ett og alt skal være lojale mot stats religion og de geistlige.

Den hvitvaskede Hauge

Kullerud skriver: "Det frigjørende nye ved Hauge er borte, og det har derfor vært til ikke så liten skade for kirken at kirkehistorien og Hauges etterkommere har sett seg blinde på *testamentet*, snarere enn på kjernen i det som gjorde at han sprengte alle grenser." Tilsvarende skriver han tidligere i boken at biskop Bang, som har skrevet standardbiografien om Hauge, har gitt en hvitvasket Hauge i gave til den senere indremisjonske bevegelse. "Dermed gikk viktige sider av Hauge tapt, som hans fornyende og radikale innsats og tilsvarende tanker og ideer, som synet på kvinner og likestilling. Han ble på en måte degradert til den tungsindige pietisten med bøyd hode over Guds ord. Kraften ble som sugd ut av ham, og han ble til en romantisk helgen ute på en mark, helt ufarlig for prestenes kirke." Det er vanskelig for en som står utenfor å dømme i en slik sak.

Hans betydning for ettertiden

Uansett hvor vingestekket Hauge måtte være blitt under og etter sitt fengselsopphold - han har betydd mye for det norske folks selvkjenne. Kullerud skriver: "Det massive beslaget av Hauges bøker gjorde et voldsomt inntrykk på folk og kan, tror jeg, knapt undervurderes som et bidrag til å styrke selvsten-

"Om det var Hauges hellighet eller en spesiell karisme som virket gjennom ham, se det vet vel ingen. En ting står fast: Hans ord traff folk i hjertet! Noen samtaler med Hauge kunne snu opp ned på menneskers liv. (-) Hans bøker ble solgt i 250.000 eksemplarer i et lite folk på knapt en million mennesker."

dighetsfølelsen både hos bøndene som stand og hos folket mer generelt som nasjon. "Han ville gi loven til folket, tok selv! "Kullerud siterer Halvdan Koht fra hans bok *Norsk bondereising*. " - - Det nye religiøse live skapte nye samband, både åndelege og sosiale. Og Hauge-rørsla gjorde den store gjerdinga at ho bar folke eit drygt steg fram imot åndeleg sjølvstende. Ho lærde folke tenke sjølv i gudelege spørsmål, ikkje berre lye etter kva presten sa. Og dermed la ho ny åndeleg grunn under den norske folkereisinga." Hauge selv var ingen nasjonalist og interesserte seg ikke for politikk - allikevel kan han i stor grad ha bidradd til å vekke den folkeånden som reiste seg til en nasjonal bevegelse i 1814.

Hauge - litt katolsk i hodet?

Siden et mangfold av kristne retninger over det ganske land søkte og søker å annektere Hauge for sitt kristensyn, vil

jeg forsiktig gjøre det samme - se om det ikke er en aldri så liten porsjon katolsk substans i denne karen - selv om Hauge i sin tid ville ha protestert heftig mot en slik antydning.

Professor i historie Oskar Garstein har i en rekke publikasjoner dokumentert at katolisismen ikke forsvant ved et trylleslag ved reformasjonen i 1537. Den gamle tro levde videre i en undergrunnskirke minst 100 år etter trosskiftet. 100 år til og vi befinner oss tett opp under tiden da Hans Nielsen Hauge ble født. Når vi betenker hvor lite villig nordmenn var til å bøye seg for den nye tro, og hvor ivrig den lege kvinne og mann i årtier kjempet for å beholde de gamle, forbudte andaktsformer, da skal vi ikke forundre oss over om en viss indre katolsk holdning fortsatt var til stede i det norske folk på Hauges tid. Besteforeldre med god hukommelse kunne fortelle sine barnebarn hva deres besteforeldre hadde fortalt om gråbrødrene som vandret land og strand rundt like frem til reformasjonen. 6 klostre hadde fransiskanerne i Norge. Men de ventet ikke på at folk skulle besøke deres kirker. De la ut på vandringer, besøkte folk der de bodde i by og bygd, var tilstede på markeder, folkefester, arbeidsplasser, beferdte veier, preket folkelig, hørte skriftemål, drev sjelsorg, forvaltet sakramenter, holdt messer i deres små kapeller, som lå spredt utover hele landet. Med sokneprestene levde de stort sett i fred. Det var datidens haugianere. 250 år senere vandrer en ny skare av brødre og søstre fra bygd til by og forkynner budskapet om Kristus med den samme varme inderlighet som kjennetegner gråbrødrene. Kan det ha skjedd et gjenkjennelsens møte på folkedypet?

Kullerud dokumenterer grundig noe få er klar over. De andaktsbøker Hauge leste før og etter sin åndelige opplevelse hadde røtter i middelalderens katolske mystikk. Hauge har lest skrifter av

Etter biskop Wright-saken:

En håndsrekning til kvinner

De katolske biskopene i England og Wales har opprettet et uformelt panel av biskoper og legfolk som skal ha kontakt med og lytte til kvinner som står i kjærlighetsforhold til katolske prester. Flere av kvinnene det gjelder, har nylig dannet egne grupper til gjensidig støtte, og representanter for disse gruppene har hatt møter med hierarkiet. Biskopenes initiativ kommer i kjølvannet av

biskop Wright-saken sist høst, der en skotsk biskop trakk seg fra sitt embete på grunn av sitt forhold til en kvinne, og på grunn av at han i en årrekke hadde holdt skjult at han hadde en sønn med en annen kvinne.

Biskop Christopher Budd, leder for bispekonferansens familiekontor, sier i et radio-intervju at prester som innleder et forhold, må ta konsekvensen av det, gi opp sin prestetjeneste og ta det økonomiske ansvar for evt. barn. Prester som ikke overholder sølibatet, bør ikke fortsette som pres-

ter, sa Budd. I en uttalelse fra bispekonferansen heter det at kirken "alltid vil være opptatt av de involverte parters velferd, men det hører også med at voksne mennesker som vet hva de gjør og handler i frihet, er ansvarlige for sine handlinger."

Den katolske kirke i Skottland er ikke med på initiativet. "Dette angår ikke Skottland. Vi kan ikke se noe behov," sier pressetalsmann pater Tom Conolly, mens nettverket Scottish Women Aid mener det er å stikke hodet i sanden. CATHOLIC HERALD

8

Johann Arndt (1555-1621). De har et umiskjennelig islett av "mystisk fromhet"; lange stykker i Arndts bøker er ren avskrift av katolske oppbyggelsesskrifter. Kort tid etter sin omvendelse kom Hauge over "Mesterboken", som man antar er skrevet av en elev av den tyske mystiker Johannes Tauler en gang på 1300-tallet. Den handler om en lærd og forfengelig predikant som ved en mystisk opplevelse finner frem til det indre liv. "Han ble likesom rykket ut av all sans og fornuft slik at han ikke visste hva som skjedde med ham, hvor han var, eller hvor han ble dratt - - ". I denne skildringen gjenkjente Hauge sin egen ekstatiske opplevelse. Han ble så begeistret for boken at han lot den trykke i nye opplag. Var Hauge selv en mystiker? Man kan utmerket godt ha en ekstasisk gudsopplevelse uten å være mystiker. Kullerud påpeker at Hauge hadde hovmodige, retthaverske, ufordragelige sider som fulgte ham like til fengselsporten. Også det kan forenes med et rikt indre liv. Jeg vil tro at han i fengselets mørke sjelenatt ble ledet inn i den kontemplative bønn. Et katolsk trekk ved hans fromhetsliv måtte da være at han ikke bare trodde på en rettfærdiggjørelse, som gir syndenes forlattelse, men like mye på helliggjørelsen som gir del i Guds eget liv, og som følge derav en dynamisk streben etter kristen fullkommenhet. Professor Einar Molland skriver i *Kristenhetens Kirker og trossamfunn* at helliggjørelsen har vært "gjennomgående svak i den lutherske tradisjon." "Jeg tror det var nettopp forkynnelsen om Guds liv og lys i sjelens indre som satte hjertene i brann overallt hvor Hauge kom og holdt husandakter. Var det gamle, slumrende sannheter på folkedypet som ble gjenoppvekket og skapte gjenkjennelsens glede?"

Kullerud skriver at Hauge gikk svært langt i retning av å avvise Luthers "troen alene". Jeg tror Kullerud tar feil.

Men ved sin stadige gjentakelse av at troen må bære frukt i gode gjerninger, foretar Hauge en aksentforskyvning som heller mot katolsk tankegang.

Hauges menneskesyn må ha vært langt mer positivt enn det som var gangbar teologi på den tid.

Han kan ikke ha trodd at menneskets natur var totalt fordervet når han godtar at selv hedninger på visse betingelser kan bli salige i himmelen; "De som søker etter barmhjertighet, rettfærdig-

"Når vi betenker hvor lite villige nordmenn var til å bøye seg for den nye tro, og hvor ivrig den lege kvinne og mann kjempet for å beholde de gamle, forbudte andaktsformer, da skal vi ikke forundre oss over om en viss indre katolsk holdning fortsatt var til stede i det norske folk på Hauges tid."

het, saktmodighet og ydmykhet og beviser dyd av sin tro, de antas av Herren, det gjelder óg hedninger."

Hans holdning til adiafora var avslappet. Ting som dans, skuespill, vin var ikke onder i seg selv. Han raste mot drukkenskap, men gikk selv inn for måtehold. Hans handel med og produksjon av brennevin syntes nok en del i vennekretsen gikk noe over streken. Synd er ikke ditt eller datt, men onde negative holdninger, mente Hauge. Han var imot svovelpreker. "Det er få som omvender seg ved deslige ting."

Han advarte mot å lage teologiske regler eller mønstre for omvendelse. Den kunne skje på forskjellig vis og ad ulike veier. Derfor var han også forsiktig med å bruke egen opplevelse som personlig vitnesbyrd i forkynnelsen. Hans skriftsyn er langt fra bokstavtro: I

Bibelen hender det at apostlene motsier hverandre, og han ironiserer over Paulus' kvinnesyn.

Professor Molland skriver om sin egen evangelisk-lutherske kirke: "Lutherdommens sosialetikk er bestemt både av den pessimistiske antropologi som er særegen for denne konfesjon, og av den lutherske distinksjon mellom de to regimenter. - - Det er ifølge vanlig luthersk oppfatning håpløst å forbedre verden. Det er ikke kirkens oppgave å løse samfunnsproblemer. "(Molland skriver dette i 1976, ordene gjelder neppe i dag). Hauge hadde et lysere menneskesyn. Som den katolske kirke mente han den kristne skulle være jordens salt og verdens lys. Han ville som et helliggjort kristenmenneske forbedre verden. Det var derfor han satte i gang med alle sine praktiske foretak - ikke for å oppnå personlig fortjeneste. Straks en gård, et kalkverk, en mølle, et handelssted gikk med overskudd, overlot han dem til en i vennekretsen og startet selv med noe nytt. Vennene skulle leve flittig, nøysommelig og gjensidig hjelpe hverandre. Han angriper tidens spekulasjon og begjær etter profit. Han vil stanse de rike i deres overflod, prakt, vellyst og fråtseri. Han vil bruke handelen som våpen for å få mennesker i arbeid og ut av fattigdommens trelldom.

Dominikanerpater Finn Thorn sa i et foredrag for noen årtier siden at nest etter Olav den hellige er Hans Nielsen Hauge den mann som har betydd mest for Norge. Han kan ha rett.

Dag Kullerud skal ha takk for en fengslende bok - som alle som interesserer seg for norsk kultur og historie - bør lese.

Dag Kullerud:

Hans Nielsen Hauge - mannen som vekket Norge

Forum Aschehoug 1996

Paven advarer: Fred og menneskerettigheter må sikres
Når Hong Kong senere i år tilbakeføres til Kina, må landets myndigheter regne med at søkelyset i økende grad rettes mot menneskerettighetenes kår på kinesisk grunn. Det sa pave Johannes Paul II blant annet i sin tale ved nyttårsmottagelsen for de 164 ambassadører som er akkreditert Den Helige Stol. Paven oppfordret det internasjonale

nale samfunn til å arbeide for fred i dagens "etter den kalde krigen verden". Internasjonalt rett må tuftes på ekte verdier og må i stigende grad bli en "fredens lov" og ikke en "krig og fred-lov", sa paven.

Til tross for et nettverk av avtaler og overenskomster mangler det internasjonale samfunn "en moralsk lov og mot til å anvende den", sa paven. Som advarte mot likegyldighet, og som oppfordret til etablering av

et "permanent Nürnberg" for å sikre at fred og frihet etableres på en moralsk grunnmur. Det vil være et mottrekk mot "den sterkestes og rikestes rett som påvinger andre sitt økonomiske maktspråk og sine ideologier." Freden er skjør over hele verden, sa paven, som særlig ba fredsmeglerne i Midt-Østen om å "doble sin innsats for fredens sak så det som er oppnådd, ikke går tapt".

CATHOLIC HERALD

Timothy Radcliffe o.p.: Om ordensliv og identitet

9

"Vi ordensfolk har i lengre tid vært noe bekymret over vår identitet. Hvem er vi? Hvordan passer vi inn i kirkens oppbygning og struktur? Er vi klerikale eller legfolk eller en helt spesiell hybrid art? Jeg tror intet svar er til særlig hjelp med mindre vi tar som utgangspunkt at dette med identitetskrise er noe vi har felles med folk flest i vår tid. Hva gjør oss så spesielle? Så avgjort ikke det faktum at vi har en identitetskrise!" sa Timothy Radcliffe o.p., dominikanernes øverste leder, i en tale nylig til mannlige amerikanske ordensledere om "Identitet og kall". Hans tanker turde interessere og inspirere ut over ordensfolks rekker.

Hvor ble det av kallet?

"I tidligere tider var det å være musiker, sakfører, lærer, snekker, rørlegger, bonde eller prest ikke bare en jobb, men man var noe; man hørte til en gruppe mennesker med felles institusjoner og regler for passende oppførsel, en gruppe med en felles innsikt, historie og solidaritet," sa Radcliffe. Men slik er det ikke lenger: "I en verden der globale markedskrefter rår, er det ikke plass for folk med et kall, enten det nå gjelder det å være lærer, sykepleier eller gå inn i ordenslivet. En jobb er ikke annet enn svar på etterspørsel."

Radcliffe minnet om at kardinal Newman en gang pekte på at "kirken blomstrer når vi anerkjenner ulike former for autoritet. Og Newman nevner spesielt følgende tre: tradisjon, fornuft og erfaring. Hver av dem har krav på respekt og trenger institusjoner og strukturer som holder dem oppe. Tradisjonen vernes av biskopene, fornuften er universitetene og andre studiesteders sak, og erfaringen, den finner vi i et mangfold av institusjoner fra ordenssamfunn til gifte folk, alle

steder hvor mennesker lytter til Guds ord og gir det plass i sitt liv."

Det vi trenger i dag, sa Radcliffe, "er ikke den individualisme vi finner i den moderne storbyørken, men snarere den som hører hjemme i regnskogen hvor vi finner et vell av økologiske nisjer hvor alle slags merkelige dyr kan trives og formere seg og prise Gud med et tusentalls ulike stemmer." Å være "noen" er ikke som å "plukke med seg en identitet fra en hylle på supermarkedet (Hell's Angels, popstjerne, fransiskaner); det er å gi svar til den som kaller meg til livet: 'Samuel, Samuel', roper stemmen i natten. Og han svarer: 'Tal Herre, din tjener lytter.'"

Identitet og avkall

Hvor ordensfolk passer inn i dette bildet? I den apostoliske *exhortatio* om klosterlivet, *Via consecrata*, brukes ordet "profetisk" om ordensfolks liv. "Jeg gleder meg stort når andre omtaler oss i slike ordelag, men er heller skeptisk til at vi ordensfolk skal bruke det om oss selv. Det kunne smake av arroganse: 'Vi er profetene.' Og ofte er vi

nettopp ikke det," sa Radcliffe. "Og dessuten, det aner meg at ekte profeter ville være heller varsomme med å ta slike titler til inntekt for seg selv. Som Amos, vil de nok heller avvise dem og si at 'jeg er hverken profet eller sønn av en profet.'"

"Jeg liker å tenke på oss ordensfolk som mennesker som har gitt avkall på de vanlige tegn på identitet," sa Radcliffe. "Vi gir avkall på mange av de tingene som gir identitet i verdens øyne: penger, status, en partner, karriere. I en verden hvor identitet allerede er noe skjørt og sårbart, gir vi avkall på nettopp de tingene folk orienterer seg mot for å få sikkerhet, rekvisitter for den usikre følelse av hvem vi er. Vi spør oss stadig: Hvem er vi? Vi er de som gir avkall på de vanlige identitetsskapende tingene - ikke rart vi har problemer! Vi gjør det for å kaste lys over ethvert menneskes egentlige identitet og kall. Først og fremst viser vi at hvert menneskes identitet er en gave. Ingen 'egen-skapt' identitet kan noensinne fullt ut fortelle hvem vi er. Hver liten identitet vi klarer å snekre sammen for oss selv her i verden, er for liten. For det annet: Vi viser at menneskelig identitet ikke er noe endelig fastlagt her og nå. Det er hele vårt livs historie, fra begynnelsen til slutten og ut over det, som viser hvem vi egentlig er," understreket Radcliffe. Og tilføyet at "å kaste av alle de rekvisittene, er et tegn på at all menneskelig identitet er en overraskelse, en gave og et eventyr."

Identitet og klosterløfter

Mot denne bakgrunn tok Radcliffe opp de tre klosterløftene: kyskhets,

29-årig tysk benediktinerinne om klosterlivet:

"For meg betyr 'klosterfamilie' bl.a. å søke å virkeliggjøre, på en konkret og forpliktende måte, et vesentlig aspekt ved den kristne eksistens, nemlig nestekjærligheten. Gjennom Jesus Kristus har Gud gjort oss alle til sine barn; en felles kallelse binder oss sammen. Det dreier seg ikke 'bare' om den enkelte personlige forhold til Gud, men også om forholdet til våre medmennesker. Og det er stadig på ny en utfordring. Jeg må jevnlig spørre meg selv: Ser jeg mine med-søstre virkelig som gaver som er blitt gitt meg - gaver jeg har fått

ganske uønsket? Er jeg rede til å godta dem slik de nå engang er? Former jeg mitt eget kall sammen med dem eller uavhengig av dem? Etter mitt syn er vrengebildet av klosterfamilien følgende: et 'kollektiv for fromme kvinner' hvor hver enkelt søker egen selvutfoldelse som det høyeste gode. Det betyr ikke at ikke den enkelte skal ha sin egen klare 'gudvilledede' profil, men denne profilen må være forankret og ha sin plass i fellesskapet. 'Vær hverandre inderlig hengivne som sanne brødre og søstre, og akt de andre mere enn dere selv'

(Rom 12,10)."

10

lydighet og fattigdom. For de fleste mennesker er nettopp det å stå sentralt i et annet menneskes liv - å ha en ektefelle eller partner - noe som i særlig grad skaper identitet, "men nettopp det er noe vi ordensfolk ikke har. Uansett hvor mange mennesker jeg måtte være i glad, og som er glad i meg, kan jeg ikke definere meg selv ut fra et slikt forhold. Og det er et slikt tap, en slik forsakelse, at jeg ikke tror det er mulig å leve det på en fruktbar måte med mindre ens liv næres i dybden av bønn," sa Radcliffe.

Lydighetsløftet gjør at heller ikke karriere, "det å bevege seg oppover stigen" - en vanlig identitetsskapende størrelse - er noe for ordensfolk: "Et ordensmenneske er en person som er fri for den byrde å skulle ha en karriere." Lydighetsløftet, det å stå til disposisjon der en måtte trenge, "kaller oss ut over alle de identiteter en karriere noensinne vil kunne gi oss, og derfor ut over alle de identiteter vi noensinne måtte lage oss," sa Radcliffe. "Min karriere endte 29. september 1966 da jeg avla mine klosterløfter. Jeg er og kan aldri bli annet enn munk. (-) Det at vi gir avkall på en karriere, er et tegn på at alle menneskeliv i siste instans har en bestemmelse, selv de som tilsynelatende befinner seg i en blindvei, en 'dead end', for der finnes en Gud som trofast samler inn hver og en av oss."

Det tredje av klosterløftene, fattigdomsløftet, "rører ved selve kjernen i det som gir identitet i en verden der markedet råder", sa Radcliffe, "det kaller oss til å være et virkelige motstykke til dagens penge-kultur - noe vi ofte ikke er." Og dog

allikevel: "På alle mine reiser," sa Radcliffe, "kommer jeg borti ordensfellesskap, kvinner og menn fra alle ordener og kongregasjoner, som deler de fattiges liv, som er levende tegn på at intet menneske er ment å skulle ende på søppeldynge, og at hvert menneske har den verdighet det gir å være Guds barn. I forfjor feiret jeg julemessene sammen med en av våre brødre, Pedro, som bokstavelig talt bor på gaten i Paris. Han feiret høytiden i et stort telt sammen med et tusentalls løsgjengere og uteliggere, rundt et alter laget av pappesker for å symbolisere at Jesus Kristus kom til verden den natten for alle som bor i pappesker under broene i Paris. Da Pedro, under offertoriet, trakk korken ut av vinflasken, lød glade tilrop fra den forsamlede menighet!" mintes fr. Radcliffe.

Kanskje klosterløftene nettopp betyr "frihet til ikke å bry oss om hvem vi er - og være mer interessert i hvem Gud er", sa Radcliffe. Og minnet om noen ord av Thomas Merton: "Du har kalt meg hit ikke for at jeg skal ha på meg en merkelapp så jeg kan gjenkjenne meg selv i en spesiell kategori. Du vil ikke at jeg skal tenke på hvem jeg er, men på hvem du er. (-) For hvis jeg stadig pønser på hva jeg er og hvor jeg er og hvem jeg er, hvordan går det da med arbeidet, med det som skal utrettes?"

Radcliffe minnet om at også andre enn ordensfolk gir avkall - avkall så det svir - og siterte fra Nelson Mandelas selvbiografi, *The Long Walk to Freedom*, hvor det heter: "Det var dette ønsket om frihet for mitt folk til å leve sitt liv i verdighet og

selvrespekt som ansporet meg, besjelet mitt liv; det omformet en engstelig ung mann til en modig mann, fikk en lovlydig sakfører til å bli en kriminell, gjorde en familie-kjær ektemann til en hjemløs og tvang en livsglad mann med appetitt på livet til å leve som en munk. Jeg er ikke mer rettskaffen eller selvoppofrende enn folk flest, jeg følte bare at jeg ikke kunne glede meg over den fattige og begrensede friheten jeg hadde, når jeg visste at mitt folk ikke var fritt."

Mandelas mange år i fengsel "var et tegn på hans folks skjulte verdighet som en dag skulle bli synlig," sa Radcliffe. Og bemerket at "få ordensfellesskap er så 'hårde' som Robben Island", men at også ordensfolk "gir avkall på mangt som kunne gi oss identitet som tegn på den skjulte verdighet hos dem som har gitt sitt liv for Kristus".

Radcliffe understreket imidlertid at det ikke var hans hensikt å gjøre "noe eksklusivt" ut av ordensfolks kall. "Alle menneskelige 'kall' og yrker, fra lege til lærer til sosialarbeider, sier noe om det menneskelige kall, som går ut på å gi et svar til den Gud som kaller oss til å bygge Hans rike. Det spesielle ved vårt kall er at det viser dette universelle målet ved at man gir avkall på andre identiteter. *Vita consecrata* omtaler oss som 'eskatologiske symboler'. Det er både riktig og sant. Og jeg liker det uttrykket. Tenk å kunne skrive 'eskatologisk symbol' i rubrikken 'yrke' på skjemaet for å få pass! Samtidig kan man godt trekke den slutning at det er ekteskapet som er eskatologisk symbol. Det er kjærhetsakten, den menneskeåndens

Rasehygiene på norsk eller demokratisk velsignet barbari!

"Denne boka bør være obligatorisk," skriver Kari Gåsvatn, henvendt til "alle som er interessert i vår nære historie, og som orker mer stripping av norsk uskyld, velferdsstat, sosialdemokrati, kristenfolk, medisin og psykiatri". Angjeldende bok er utgitt på Universitetsforlaget og skrevet av Olav Rune Egeland Bastrup (for mange vel kjent

som organist i St. Olav domkirke i Oslo) og Aage Georg Sivertsen. Boktittelen, "En landevei mot undergangen", viser til behandlingen av omstreiferne og ruller opp taterens historie i Norge.

Ifølge Kari Gåsvatn får vi her "sannsynligvis den mest oversiktlige framstilling som noen gang er skrevet om norsk rasehygiene. Nok en gang blir vi minnet om at rasehygiene ikke ble oppfunnet av nazistene. Rasehygiene var den lufta vestlig framskritt og

modernisme pustet i på 20- og 30-taller". Sannsynligvis ble om lag 500 tater sterilisert i Norge etter krigen.

"Om vi kan lære noe av vår nære fortid," skriver Gåsvatn, "så er det hvor fort et opplyst, moderne samfunn sjener ut i demokratisk velsignet barbari. Rasehygiene bygde på dyp menneskeforakt. Spørsmålet er om vi har et bedre vern mot slik menneskeforakt idag".

NATIONEN

sabbat når to hviler i gjensidig kjærlighet, som gir oss et symbol på det riket vi lengter etter. Kanskje er vi ordensfolk symbol på reisen, på selve ferden, og de gifte på målet," sa Radcliffe.

Økologisk mangfold

Å definere ordensfolk som de som gir avkall på vanlig identitet, er en "grei definisjon", men ikke nok til å få dagens mennesker til å forstå dette med kall, påpekte Radcliffe avslutningsvis. Å nøye seg med "fagre definisjoner" er som å "prøve å trøste tigre som trues med utryddelse, med en vakker definisjon av 'det å være tiger'."

Dessuten er det litt paradoksalt å

si at ordensfolk gir avkall på identitet, påpekte Radcliffe, fordi de ulike ordener og kongregasjoner ved sine forskjellige særpreg nettopp tilbyr sine medlemmer en slags identitet. "I den menneskelige ørken vi kaller det globale marked, må vi bygge opp omgivelser og sammenhenger som er slik at ordensfolk virkelig kan blomstre og være levende oppfordringer til å gå Herrens veier. De forskjellige ordenssamfunn gir nettopp slike omgivelser og rammer. I dagens verden fristes vi til å se ordener og kongregasjoner som en slags konkurrerende multinasjonale foretagender: Skal det være høyoktan jesuitter-bensin eller grønt og blyfritt fransiskansk drivstoff?" Da

er det mere nærliggende, mente Radcliffe, "å se det enkelte institutt og den enkelte institusjon som et mini-økosystem hvor en underlig form for liv trives. Sommerfugler trenger mer enn en pen definisjon for å trives; det trengs en særskilt økologisk sammenheng for at egget skal utvikle seg til larve og larven til sommerfugl. Noen sommerfugler trenger nesler, tjern og annet tilbehør, ellers bukker de under. For andre sommerfuglarter later saue-lørt til å være av vital betydning. De forskjellige religiøse kongregasjoner tilbyr forskjellige økologiske nisjer for en noe uvanlig måte å være menneske på," sa Radcliffe. Og tilføyde at han, "i hvert fall i denne omgang", ville motstå fristelsen til å dvele ved hvilken sort sommerfugl de enkelte ordener får en til å tenke på!"

Å "bygge ordensliv" er som å lave et naturreservat på en gammel tomt," sa Radcliffe. "Det må plantes nesler her og graves en liten dam der og så videre. Hva trenger våre brødre og søstre for å trives og blomstre på den veien de tok fatt på da de gav avkall på karriere, eiendom, status og støtten i den ene partner? Hva trenger de på den hårde pilgrimsferd fra novisiatet til graven?" Her må hver kongregasjon finne sin vei, sa Radcliffe, men følgende er felles: "Vi trenger omgivelser som støtter oss i vår personlige vekst. Det faktum at vi har lagt bak oss de ting som har status i samtidens øyne, betyr ikke at vi er fritatt fra de vanskeligheter som følger med det å utvikle seg til et modent og ansvarlig menneske."

"Alle menneskelige 'kall' og yrker, fra lege til lærer til sosialarbeider, sier noe om det menneskelige kall, som går ut på å gi et svar til den Gud som kaller oss til å bygge Hans rike," sier Timothy Radcliffe o.p. Her en ordenssøster på vei til husbesøk i et fattig strøk. Foto: KM

25 martyrer

Ifølge *L'Osservatore Romano* ble 25 geistlige, ordensfolk og prestestudenter drept rundt om i verden i 1996. 23 av dem fant døden i Afrika, blant dem de syv munkene fra Tibhirine, Algerie, erkebiskop Claverie av Oran, også Algerie, og biskopene Ruhuna og Munzihirva fra henholdsvis Burundi og Rwanda. Listen over martyrer omfatter også en bosnisk ordenssøster, Sarajevo, og en filippinsk prestestudent, drept i Kambodja da han prøvde å stanse en terrorist.

Hvem blir Mor Teresas etterfølger?

Mor Teresa, som plages av sviktende helse, har tatt sin avgjørelse: Hun tar ikke gjenvalg som leder for kongregasjonen hun selv har stiftet. Hun har vært den udiskuterte leder siden *Kjærlighetens Misjonærer* ble stiftet for 47 år siden, og hun ble enstemmig gjenvalgt så sent som i 1990, etter sitt første hjerteinfarkt. Men nå vil heller ikke Roma tillate at hun gjenvelges. Den 2. februar skal representanter for ordenen velge ny leder. CATHOLIC HERALD

Dødsstraff er å dyrke hevnen

"Å opprettholde og anvende dødsstraff er å dyrke hevnen og relativisere retten til liv for enhver pris," noterte *L'Osservatore Romano* i forbindelse med den tredobbelte eksekusjonen i Arkansas i januar. Paven hadde gjentatte ganger appellert til amerikanske instanser om å spare de tre dødsdømtes liv.

12 Om en bok av Henri J. M. Nouwen: Vi er alle elsket!

Presten og psykologen *Henri Nouwens* bok *Life of the beloved* fra 1993 finnes (ennå?) ikke på norsk, men kom nylig ut på dansk under tittelen *Den livslange glæde*. Før det hadde St.Olav bedt *John W. Streff*, lege og aktiv katolikk i sin hjemlige menighet i Lancaster, Ohio, om å se nærmere på den engelske utgaven. Hva han fant: "En kort og lettlest bok full av åndelig innsikt til hjelp på veien mot å leve slik vi er skapt til."

Den som begir seg inn i boken "Life of the Beloved", får del i forfatterens høyst personlige tanker slik han gir uttrykk for dem overfor sin nære venn Fred. Vennen har nylig kommet med følgende bemerkning: Du har så absolutt noe å si folk, men du henvender deg stadig vekk til dem som minst trenger å lytte til det du har på hjertet. . . Hva med oss unge, ambisiøse, verdslige menn og kvinner som lurar på hva livet egentlig dreier seg om, når alt kommer til alt?"

Rammen om det hele er følgende: Henri er katolsk prest og forfatter og deler for tiden hverdagen med psykisk utviklingshemmede ved "Day Break"-senteret, et "I'Ache-bofellesskap" inspirert av kanadiere Jean Vanier. Fred, som er gift og av jødisk familie, er forfatter og bor i New York. Boken er et svar på Freds direkte utfordring.

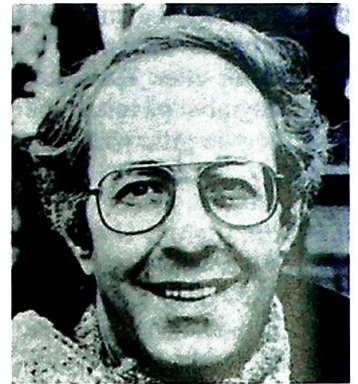
Henris budskap bygger på ordet "den elskede", "den som er elsket" ("the beloved") slik ordet brukes i Bibelens beretning om Jesus som døver Johannes: "Du er min sønn som jeg elsker. . ." Vi er alle Guds barn, derfor er vi alle utvalgt, elsket, men det opp til hver enkelt av oss å akseptere, ta imot, denne status som "elsket". Det å akseptere noe, godta noe, ta imot noe, kan være vanskelig i en verden som ofte er negativ, en verden som stadig gir tilbake-meldinger av typen "du duger ikke, du

er stygg, du er ikke noe verd, du er en pusling, du er ganske enkelt ingenting - med mindre du kan bevise det motsatte". Vi er alle skyldige i selv-avvisning!

Hvis Fred er interessert, vil Henri gjerne ta ham med på "de elskedes ferd". Henri har merket seg at Fred, som enhver av oss, trenger en "guide", en veileder ved begynnelsen av den åndelige reise. Derfor ber han Fred om å gå et stykke vei sammen med ham, ber ham ta imot invitasjonen til å bli en av dem som er "elsket". Og det vil igjen si: bli den og det han er.

Freds lengsel og ønske om å forstå mer er i seg selv et tegn på at han allerede har fått smaken på Gud, noterer Henri. Målet er at dette pust av Guds kjærlighet, av det å være elsket av Gud, skal bli synlig i alt vi tenker, sier og gjør. Vi trenger å åpne øynene for Åndens virke i vårt liv. Her griper Henri til fire ord som har hatt spesiell betydning for ham selv: Det er de fire ordene fra innstiftelsen av nattverden: *å ta, velsigne, bryte, gi*. Disse ordene har betydning både for våre menneskelige og for våre åndelige behov.

Å bli tatt betyr i denne sammenheng "å være utvalgt". Noen har langt merke til oss, sett oss som en helt spesiell person - som noe kostbart og vakkert og av evig verdi. Denne "utvalgtheten" ser forfatteren som et åndelig mysterium, for det at vi, at jeg, er utvalgt, innebæ-

rer ikke at de andre er utestengt. Henri gir Fred følgende tre råd med på veien mot å bli seg sin "utvalgthet" bevisst: ta inn over deg verden rundt deg, vær på utkikk etter mennesker og steder som "taler sannhet", og gled deg hele tiden over at du er "utvalgt" og vel verd "å feire".

Vi trenger alle hverandres *velsignelse*, skriver Henri. Og velsignelse i denne sammenheng, det er å si noe godt til en annen, bekrefte den annen. Men vi må selv "innkreve" vår "velsignethet". Her er det bønner kommer inn som en hjelp. Vi må bli stille og lære å lytte, sier Henri. Som understreker hvor viktig det er å dyrke nærværet, oppmerksomheten og lydhørheten - varheten overfor alt det gode, over de mange velsignelser som blir oss til del, dag etter dag. En viktig side ved det å bli "den som er elsket", er å godta vår egne sår, det som er gått i stykker i oss, godta at vi på mange måter er brutt i stykker. Vår egen "brudthet" er noe like unikt som det at vi er utvalgt og velsignet.

At noe er brutt, er gått i stykker, har i vår menneskelige verden ofte med hjertet å gjøre, med brutte menneskelige bånd og relasjoner. Vi kan svare på vår "brudthet" ved å bli venn med den, et skritt på veien mot helbredelse. Men vi kan også se vår brudthet i lys av velsig-

Roma og Armenia: slutt på 1.500 år gammel splittelse

Den katolske og den armenske kirke har undertegnet en felles erklæring med det siktemål å få slutt på en 1.500 år lang splittelse og arbeide sammen for "fullt fellesskap". De to kirkene må bl.a. ta opp spørsmålet om pavens ufeilbarlighet, siden den armenske kirke ikke anerkjenner dette dogme.

Erklæringen setter en strek over en teologisk disputt som oppstod under det økumeniske konsilet i Kalcedon i Lille-Asia i 451, hvor armenerne holdt på Kristi ene natur og

derved "pådrog seg den vestlige kristenhets fordømmelse", skriver *Catholic Herald*. I erklæringen, som er undertegnet av pave Johannes Paul II og patriark Karekin I, heter det at den teologiske uenighet dengang skyldtes "lingvistiske, kulturelle og politiske faktorer", og at den "beklagelige spittelse" ikke lenger må ha noen negativ innflytelse "på kirkens liv og vitnesbyrd i dag". I sin tale ved undertegnelsen understreket paven at den katolske kirke vil støtte den armenske kirke i den gjenetableringsfasen den nå er inne i etter årelang sovjetisk

undertrykkelse. "Måtte forsoningen og fellesskapet oss imellom bli et verktøy for fred og broderlig forståelse mellom folk i en verden som allfor ofte er preget av urettferdighet," sa paven.

Den armenske kirke, med sine seks millioner medlemmer og hovedsete nær den armenske hovedstaden Jerevan, er en av de gamle østlige kirker som skilte seg ut fra den bysantinske kristenhet før det store skisma i 1054.

nelsen som hviler over oss. Og vi trenger hverandres hjelp, vi trenger de andres nærvær, noen som er der og holder ut sammen med oss. Noen som forsikrer oss om at freden finnes et sted bortenfor smerten. På den måten kan selve våre "brudd" og skavanker bli en inngangsport til gleden. Den trekker oss ut av forbannelsens skygge og får oss til å lytte til den stemmen som sier at vi er elsket.

Når vi vet at vi er elsket, åpnes våre hjerter for dypere måter å dele vårt liv med andre på og selv gi håp til andre. Å gi av oss selv her og nå i livet, er det største vi kan gjøre for hverandre. Vi er kalt til å være brød for hverandre og brød for verden. Vi kan gi oss selv både i livet og i døden, og døden kan være den største gaven, den endelige gaven. Døden bærer i seg muligheten for å styrke og fordype kjærlighetens bånd.

Bokens avsluttende kapittel handler om det å leve som "elskede", som elsket av Gud. Hva skal til for å leve et slikt liv? Ifølge Nouwen innebærer det å gå over fra et liv hvor man med møye og besvær støtt og stadig må bevise at man er "elsk-verdig", til et liv som er et stadig ja til sannheten i det å være elsket. Epilogen, "Et vennskap utdypes", ender på høyst overraskende vis. Boken, som er kort og lettlest, fyller en med intens åndelig innsikt til hjelp på veien mot å leve mer fullt og helt det vi er skapt til å være.

Henri J. M. Nouwen:

Life of the Beloved
Crossroads, New York 1993

Dansk utgave:
Den livslange glæde
Niels Steensens Forlag
100 s., danske kr. 99,-

Ekskommunikasjon av teolog fra Sri Lanka

Troskongregasjonen bekjentgjorde nylig at den sri-lankiske sosiologiprofessor og oblatpater p.*Tissa Balasuriya* har "avveket fra den hele og fulle katolske tro og kan derfor ikke lenger anses som katolsk teolog". Han har videre "pådratt seg eks-kommunikasjon *latae sententiae* iflg. kirkerettens can. 1364, som sier at "en frafallen, en heretiker eller en skismatiker automatisk pådrar seg eks-kommunikasjon". Såvidt vites er dette den første læremessig begrunnede ekskommunikasjon siden Det 2. Vatikankonsil: På 80-tallet pådrog erkebiskop Marcel Lefèbvre seg ekskommunikasjon da han uten pavelig tillatelse vigsllet biskoper, ikke fordi han motsatte seg Det 2. Vatikankonsils lære og reformer.

Pater Balasuriyas bok *Mary and Human Liberation* står i sentrum for Troskongregasjonens kritikk, og da særlig det som omhandler "åpenbaringen og dens videreføring, kristologien, frelsesteologien og mariologien". Den 72-årige Balasuriya, kjent som sosialt engasjert prest og brobygger mellom katolsk tro og buddhismen, mener Troskongregasjonens anklager bygger på feiltolkninger og misforståelser. Han har tilbakevist anklagene punkt for punkt, tilbakevisninger Troskongregasjonen fant "utilfredsstillende".

Balasuriya, som regner seg som frigjøringsteolog på asiatisk grunn, hevder han "beveger seg innen ortodoksiens grenser", samt at de spørsmål han stiller, ligger innen grensene for fri teologisk forskning. Han har bedt om vurdering fra andre teologiske instanser enn Troskongregasjonen, samt ønsket å forklare seg direkte overfor kongregasjonen, men all kommunikasjon har vært skriftlig. I fjor ble Balasuriya bedt om å undertegne en spesiell "trobekjennelse", som, ved siden av sentrale trossannheter, også inneholdt en passus fra pave Johannes Paul IIs "*Ordinatio sacerdotalis*" (1994) om at "kirken ikke har noen som helst autoritet til å vigslе kvinner til prest". I stedet for dette spesialformularet undertegnet Balasuriya en utgave av pave Pauls VI's *Credo*, med den tilføyelse at han aksepterer teksten "i tråd med den teologiske utvikling og kirkelige praksis siden Det 2. Vatikankonsil". I en uttalelse fra 6. januar i år sier Balasuriya at Paul VI's *Credo* "omfatter alle de læremessige punkter jeg anklages for å benekte", dog ikke at "kirken aldri kan prestevie kvinner. Kan man påtvinge katolikker denne lære under trussel om ekskommunikasjon?"

Ifølge Troskongregasjonen gjør Balasuriyas tilføyelse Paul VI's *Credo* "defekt". *The Tablet* spør i den forbindelse: "Er vi tilbake i den pre-konsiliære teologis metoder og innhold?" Siden forbudet mot kvinnelige prester er det eneste punkt i den forelagte trobekjennelse Balasuriya ikke gir sin fulle tilslutning, "skal vi da trekke den konklusjon at alle som tviler på denne lære, automatisk pådrar seg ekskommunisering?" spør tidsskriftet.

Pater Balasuriya, som først fikk rede på Troskongregasjonens vedtak via media, har fått sterk støtte fra mange hold, ikke minst fra sin ordensprovinsial og andre innen Oblatfedrenes orden. De beklager mangelen på dialog om saken og mener "straffen for de såkalte feil" er i "utakt med den evangeliets ånd vi bør la råde i tråd med Det 2. Vatikankonsil". Lederne for de tyske organisasjonene *Missio* og *Misereor*, som kjenner p. Balasuriya fra sitt hjelpearbeid, ser ekskommunikasjonen som en stor skuffelse for kirken i Asia, og frykter ytterligere spenning på lokalplanet innen en kirke allerede splittet av konflikten mellom tamiler og singalesere. *The Ecumenical Association of Third World Theologians* appellerte før ekskommunikasjonen til paven og sier at "de store konfesjonene griper ikke lenger til ekskommunikasjon for å sikre evangeliets sannhet."

Mot naturens orden

Vatikanet er imot kunstig befruktning med sædceller fra en avdød. Det strider mot naturens orden og hører heller ikke inn under de enkelte staters lovgivning, skriver moralteologen Gino Concetti i Vatikanets dagsavis "L'Osservatore Romano". Concetti viser til det engelske tilfellet hvor man har tatt ut og frosset ned sædceller fra en mann som var omkommet etter en bilulykke, og hvor enken nå ønsker å bli befruktet med denne sæd.

En slik fremgangsmåte står i motsetning til den kristne oppfatning av ekteskapet og av det å gi livet videre, skriver Concetti. Som også ser den som en krenkelse av menneskets verdighet. Det er forståelig at en enke ønsker seg et barn med sin avdøde mann, men det er ikke moralsk akseptabelt å gjennomføre noe slikt, selv om det er teknisk mulig, skriver Concetti.

Økumenisk symposium om pavens primat

Før jul møttes eksperter fra den katolske kirke med representanter for andre kristne kirker for å drøfte pavens primat. Møtet var et initiativ fra Troskongregasjonen. Ved åpningen av møtet sa kardinal Joseph Ratzinger, kongregasjonens formann, at han ventet en åpen teologisk diskusjon. Han understreket at "vi må skille paveembedets uunnværlige aspekter fra dets konkrete, his-

14

LUX ILLUXIT

OG DET BLE LYS

NORDISK
GREGORIANISK
SANGFESTIVAL & KONFERANSE

I
TRONDHEIM
OLSOK 1997 26.-29. JULI

AMICI CANTUS GREGORIANI NIDROSIAE
Den gregorianske sangs venner i Nidaros

La dette bli historiens første storsamling i Norden av gregorianere på alle nivåer, heter det i innbydelsen til festivalen. Som har en økumenisk profil og internasjonale kapasiteter på programmet - uten at det skal skremme vanlig folk eller nybegynnere fra å delta!

Opplysninger/påmelding:
ACGN v/ Margot A. Bjeldnes
P.b. 5611 Møllenberg
7002 Trondheim

En flyktning er en ukjent venn - Fasteaksjonen 1997

Årets fasteaksjon går til flyktninger i Rwanda, Bosnia og forlatte på Filippinene. Gjennom Fasteaksjonen oppmuntrer vi deg til å avstå fra noe i solidaritet med flyktninger. Fasteaksjonen pågår i hele fastetiden, som starter askeonsdag 12. februar og varer til påskennatt 29. mars.

Hva vil din støtte i fastetiden gå til:

- I Rwanda reiser nå tusenvis av flyktninger tilbake for å bygge opp sine hjem. Barna søker igjen til skolen og de voksne søker å dyrke opp jorda på ny. Caritas Norge bidrar med *matvarerhjelp og utstyr* til gjenoppbygging.
- Tilbakevendte flyktninger til Bosnia må starte et nytt liv i ruiner omgitt av en meget skjør fred. Nå er vinteren på sitt strengeste. Caritas ber deg være med å bidra slik at *fyringsved og vinterklær* kan bli brakt til barn, mødre, eldre og handikappede.
- På Filippinene er tusenvis av mennesker usikre på om vulkanen Pinatubo vil spy ut mer aske og lava. Her lever folk fortsatt i evakueringsentra, andre er i ferd med å etablere et nytt hjem. Ditt bidrag vil gå til å etablere nye *bosetningsområder* for disse. De vil også få hjelp til å bygge opp igjen sitt sosiale og økonomiske livsgrunnlag gjennom etablering av kredittfond til *produktiv virksomhet*.

Hva kan du helt konkret gjøre?

Caritas Norge oppmuntrer deg til å *bruke fastebøssene* som finnes i alle våre kirker. Hvis du vil gi et bidrag til Caritas Norge, Postboks 5254, Majorstua, 0303 Oslo, så er det postgiro 0801 2020881 eller bankgiro 8200.01.52869. God fastetid og påske!

Vårt ønske er at Fasteaksjonen vil gi deg en følelse av å delta i en omfattende aksjon. Fasteaksjonen vil skape *et gjensidig fellesskap med kjempende flyktninger*.

Bjørn Højbo:

Paven som "Kristi stedfortreder"

Den første som brukte denne tittelen om seg selv, var Hadrian IV (1154-59). Han var englander, og det er formodentlig fra dette området han tok tittelen med seg. Den hadde vært brukt av enkelte angelsaksiske konger. Pave Innocens III (1198-1216) innførte så tittelsen som helt offisiell betegnelse og reserverte den for paven, såvidt meg bekjent. Dette er så blitt videreført til våre dager.

Inntil siste del av vårt århundre drog man på pilgrimsferd til Roma for å besøke apostelfyrstenes graver. Men med Pius IX skjedde det en endring. Nå skulle man til Roma for å se paven selv. Hittil hadde han vært Peters stedfortreder, men nå ble han altså Kristi stedfortreder i en ualminnelig grad. Det kunne nærme seg det hysteriske.

En fransk forfatter drog til Roma for å se "Jesus i hans stedfortreder"; andre gikk så langt som til å sette Pius IXs navn i stedet for Kristi navn i breviarets hymner! Andre talte om "den fortsatte inkarnasjon (menneskegjørelse)". (Den første skulle være den Kristus påtok seg ved jomfru Maria, den annen var i eukaristien, nattverden, og den tredje altså paven.) Selv dette ble til slutt for lite for noen, som begynte å tale om paven som "menneskehetens vise-Gud". Her nærmer vi oss blasfemien, hvis ikke det ikke hadde vært så grotesk latterlig.

Men - så kom vi godt ned på jorden igjen med pave Johannes XXIII. Og det skal vi være glade for. . .

(Fra "katolsk orientering")

toriske uttrykksformer som med rette kan diskuteres".

I rundskrivelsen "Ut unum sint" (nylig utkommet på dansk) oppfordrer pave Johannes Paul II til intensivert forskning omkring og diskusjon om paveembedet. Han minner om at de økumenikk-ansvarlige innen den katolske kirke ønsker å finne en form for utøvelsen av dette embedet som "ikke gir avkall på det essensielle ved denne tjeneste, men samtidig er åpen for en ny

situasjon". Symposiet tok først for seg "den dogmatiske betydning av Peters etterfølgers primat," deretter forholdet mellom primatet og kollegialiteten, altså forholdet mellom paven og biskopene, og til sist når og under hvilke omstendigheter paven i kraft av sitt primat griper inn i lokalkirkenes anliggender. Under konferansen ble nettopp paveembedets ulike "historiske varianter" synlige, og man understreket at det ikke er noen motsetning mellom biskopenes kollegialitet

og paven, melder det østerrikske nyhetsbyrået Kathpress.

I et budskap til symposiet hilste paven initiativet velkommen, og etter konferansen uttrykte han håp om at det hinder for økumenikken som paveembedet representerer, må kunne overvinnes: Pavens egentlige oppdrag må kunne erkjennes og utvikles som et ekte prinsipp og et tegn på kristen enhet.

KATOLSK ORIENTERING/KATHPRESS

Broderlig dialog om Peters-embedet

15

I dag kritiserer også dypt engasjerte katolikker kirkens sentraladministrasjon, inklusive pavedømmet; mange av kritikerne er inspirert av Det 2. Vatikankonsil og reformpavene Johannes XXIII og Paul VI som fikk kirken ut av den indre isolasjon, inn i den økumeniske bevegelse og inn i dialog med den moderne verden. Det sa professor Hermann Pottmeyer i en forelesning sist høst ved Ruhr-universitetet; forelesningen er gjengitt i sin helhet i *The Tablet* (14. sept. -96). Pottmeyer er professor i fundamentalteologi og medlem av Den internasjonale teologiske kommisjon i Roma, et rådgivningsorgan for paven.

Pottmeyer minnet om at det er grenser for hva selv en pave kan få utrettet. "Pave Paul VI avskaffet riktignok den pavelige tiara, den tredobbelte krone, og *sedes gestatoria*, den pavelige bærestol, kuttet ned på kardinalenes slep og skar ned på seremoniellet ved det pavelige hoff. Men den herskermentalitet disse symbolene var uttrykk for, har overlevet avskaffelsen av dem - i hvert fall innen kirkens sentraladministrasjon om enn i mindre grad hos de etterkonsiliære paver selv. Heller ikke har mentaliteten hos den vanlige katolikk forandret seg så mye som man kunne ønske," sa Pottmeyer. "I århundrer het det at kirken, det var først og fremst paven, biskopene og presteskaper. Vi var de lydige undersåtter. Konsilet taler om alle troendes prestedømme og om vår grunnleggende likhet som brødre og søstre. Men den gamle mentaliteten holder fremdeles stand."

Den romerske kurie virker i mangt som en bevarer av status quo, sa Pottmeyer, men understreket at "den romerske kurie ikke har monopol på selvoppholdelsesdriften. Den

driften er karakteristisk for kirkelige funksjonærer uansett hvor de befinner seg. Klerikale karrièremakere, ivrige etter å komme seg så langt opp på stigen som mulig, lar ingen anledning gå fra seg til å vise sin lojalitet overfor 'parti-linjen'."

Pottmeyer minnet om konsilets understrekning av at det er "gjennom legfolket kirken møter verden," og at "det tilsier desentralisering. Det er på grasrota, i bispedømmet og menigheten, at kirken og samfunnet virkelig møtes," understreket han. "Da samfunnet ble ledet av konger og keisere, var det naturlig å tiltale Gud som konge og den øverste Herre. Det har vi mange eksempler på i Det gamle testamentet. Konsilet foretrakk Jesu og evangeliets språk - med dyptgående implikasjoner for Peters-embedet. Så lenge folk tenkte seg Gud som den øverste hersker, var det naturlig å tenke på hans representant og Jesu jordiske stedfortreder som en hersker - symbolisert ved den tredobbelte krone og det hoffseremonielle som Paul VI strammet inn på. Også pavens 'styresett' var herskerens. Men bak det hele lå alltid spørsmå-

let om hvordan alt dette rimet med Jesu eksempel, han som vasket sine disiplers føtter og advarte dem mot å opphøye seg til 'herrer' over fellesskapet," sa Pottmeyer. Som minnet om at Den internasjonale teologiske kommisjon allerede i 1970 anbefalte, i tråd med konsilet, at man ikke lenger skulle bruke titlene "vicarius Christi", Kristi stedfortreder, og "kirkens hode" om paven, men heller "Peters etterfølger", "biskopen av Roma eller "kirkens fremste hyrde".

"Konsilet lærte oss å skille mellom det som er permanent og varig i kirken, og det som kan forandres. Kirken må til enhver tid spørre seg om dens jordiske former og elementer i tilstrekkelig grad formidler Guds nærvær. Gjør de ikke, må de forandres," understreket Pottmeyer. "Den som, ut fra omsorg for Guds rike og kirken og uten hat - med broderlig sinnelag - stiller slike spørsmål (dvs. om kirkelige strukturer og Peterseembedets utforming), er ikke pavens fiende. Snarere tvert imot," sa Pottmeyer. Som mente at "en pave som oppfordrer andre, adskilte kristne til dialog om hans embede, så avgjort ikke har til hensikt å utelukke katolikker fra denne dialogen." ●

Kardinal mot hard rock

I en tale for en tid siden til medlemmer av St. Cecilia-akademiet i Roma sa kardinal Ratzinger, Troskongregasjonens formann, at hard rock ut fra sin natur er satanisk. Han oppfordret musikk-industrien til å "rense opp" på dette området og ba unge mennesker om ikke å lytte til slik musikk. Hard rock "ødelegger menneskets sjel" og passer ikke for kristne fordi den "trekker folk i en annen retning", bort fra kirken, sa kardinalen.

CATHOLIC HERALD

Cuba: mer pusterom

De kristne på Cuba har fått mer pusterom, men de sosialistiske myndighetenes kontroll og tvangstiltak er ennå ikke helt borte, sa biskop Hector Pena av Holguin for en tid siden. Kirken som institusjon er akseptert, den får lov å drive karitativt arbeid og skaffer seg derved et "frirom". Den yngre generasjon på Cuba er i særlig grad på leting etter mening, og det religiøse arbeidet blant barn og unge øker i betydning.

CHRIST IN DER GEGENWART

Stadig flere benediktinerklostre

I den tredje verden etableres det stadig flere benediktinerklostre. I forbindelse med en verdenskongress for en tid siden for benediktinerabbeder sa den østerrikske abbeden Heinrich Ferenczy at "europeerne og nord-amerikanerne blant deltagerne var imponert over hvor sterk interessen i dag er i Asia, Afrika og Latinamerika for et monastisk liv etter den hellige Benedikts regel."

CHRIST IN DER GEGENWART

16 Else-Britt Nilsen OP: Et religiøst kart over Norge

Pål Repstad har i en årrekke vært opptatt av religiøsitet i Norge, og et av hans seneste bidrag er boken *Religiøst liv i det moderne Norge. Et sosiologisk kart*. Hensikten med arbeidet er å gi en samlet og enkel sosiologisk beskrivelse av religiøst liv her i landet. I ikke liten grad benytter forfatteren resultatene fra en internasjonal religionsundersøkelse fra 1991, hvor også Norge var med.

Først rettes oppmerksomheten mot de *privatreligiøse*; altså de som ikke er bevisste ateister, men som heller ikke går regelmessig i kirke eller på religiøse møter. Ifølge religionsundersøkelsen hører det store flertall av befolkningen til her: Nesten halvdel av dem tror på et liv etter døden, 1 av 3 tror på Jesus som frelser, 1 av 3 tror på himmelen, mens bare 1 av 10 på helvete...

Repstad kommenterer disse og andre utsagn slik: "Enkelte av disse prosentene viser indirekte det noe inkonsistente ved en del menneskers privatreligion: Noen mennesker har krysset av på at Jesus var et godt menneske, men er samtidig usikre på om han har levdt. Den private religion er ingen fasttømret trobekjennelse, kanskje fordi troen i liten grad kommuniseres offentlig, og for en stor del forblir privat famling."

Så følger en presentasjon av mindretallet: de regelmessig *aktive kristne*. For å bli inkludert blant disse, pleier sosiologer å sette grensen ved de som er med på gudstjeneste eller religiøse møter minst én gang i måneden. Da ser man vanligvis bort fra dåp, konfirmasjon, kirkelig vigsel og begravelse. I dagens Norge viser de fleste meningsmålinger at tallet på regelmessig religiøst aktive ligger rundt 1 av 10. Hvem er de?

Majoriteten er kvinner. Dette er ofte blitt forklart utfra et tradisjonelt kjønnsrollemønster, og forfatteren spør om ikke kjønnsforskjellene i religiøst engasjement vil viskes ut jo mer kvinner likestilles med menn. Et helt entydig

svar mangler. - Undersøkelser viser at organisert religiøst engasjement stiger med stigende alder. Imidlertid er det viktig å være klar over at ikke bare alder, men også generasjonstilhørighet spiller inn; generasjonene fra 1960-årene og senere har trolig mottatt en svakere religiøs oppdragelse, og er derfor mer sekulariserte enn generasjonene før.

For en norsk katolsk leser er forholdet mellom religion og *etnisitet* av spesiell interesse. Det store innslag av innvandrere i den katolske kirke i Norge nevnes, men bare såvidt. Man kan undres over at dette ikke vies større oppmerksomhet. Dét får derimot den muslimske minoritet:

"Fordi vi ikke har så lang erfaring, vet vi lite om hva som vil skje med det religiøse engasjement hos første, annen og tredje generasjons innvandrere fra muslimske land til Norge. Trolig vil her som ellers to nærmest motsatte prosesser finne sted samtidig: Noen vil oppleve et krysspress mellom sin religiøse arv og det dels sekulariserte, dels kristne Norge, og passiviseres religiøst, eller eventuelt holde seg til en modernisert og nokså privat islamsk tro. Andre vil oppleve en vitalisert islamsk subkultur i Norge som et trygt sted i en situasjon som ellers byr på mange usikkerhetsmomenter."

Et annet tema i boken er "*religiøse karriereveier*" som tar opp folks vansker i løpet av livet, mellom forskjellige deler av det religiøse land-

skap. I den sammenheng stilles bl.a. slike spørsmål: Hvor vanlig er det at mennesker går fra ett religiøst miljø til et annet? Hvilke "overganger" er mest vanlige? I hvilke livsfaser skjer det flest overganger mellom religiøse miljøer, og hva er drivkreftene bak slike overganger? Spørsmålene er aktuelle også for vår kirke som ikke i liten grad har rekruttert gjennom konversjoner. Vår viten om de "religiøse karriereveier" er mangelfull, og området innbyr til fremtidig forskning. Noe materiale fra katolsk hold eksisterer allikevel, og burde kanskje undersøkes nærmere.

En fremstilling av religiøsitet i Norge, ville være mangelfull om ikke *sekulariseringen* ble nevnt. Har det norske folk gjennomgått en sekulariseringsprosess i nyere tid, i den forstand at religionen betyr mindre i samfunnet enn før? I religionssosiologi kan en skille mellom institusjonell sekularisering, dvs. sekularisering av samfunnsordninger og kulturklima, og individuell sekularisering.

Det er klart at det norske samfunn har gjennomgått en institusjonell sekularisering: Statskirken har tapt terreng juridisk og formelt, både i forhold til andre religiøse samfunn og i forhold til mer sekulære livstolkninger. På det individuelle plan er bildet mer sammensatt: Den kristne enhetskultur er avløst av livssynspluralisme, men noen påfallende endring i oppslutningen om organisert religiøst liv samlet sett, har det ikke vært i vårt århundre.

Hva religionens *fremtid* i Norge angår, mener Repstad at det religiøse liv kan bli mer todelt: "Vi har ikke systematiske data om det, men i USA er tendensen klar og veldokumentert: Det blir færre igjen i midten, flere går til fløyene: Den kristne fundamentalistiske på den ene siden, og nyreligiøse eller helt sekulære bevegelser på den andre siden... I noen grad er det slik at ytterpunktene provoserer hverandre fram:

Firmes "upolitisk kristendom"?

De kristnes troverdighet avhenger, nå som før, også av deres sosiale engasjement, av deres innsats for fattige og unge. Derfor må kirken også alltid være politisk, sier biskopen av Bern, Kurt Koch. Den historiske erfaring viser at en kirke som i utgangspunktet anser seg som upolitisk, "i ettertid politiseres". Å være "upolitisk innebærer alltid en høyst politisk standpunkttagen, nemlig for status quo", sier biskop Koch.

CHRIST IN DER GEGENWART

Rwanda: Også prester blant de skyldige
Paven har vedgått at enkelte prester deltok i folkemordet i Rwanda for to år siden, men han understreker at det er den enkelte prest og ikke kirken som har skylden og ansvaret. De prestene det gjelder, må ha mot til å "ta konsekvensene av det de har forbrutt mot Gud og sin neste," sa paven nylig til Rwandas nye ambassadør. Det trengs ekte forsoning i Rwanda, og det innebærer "at sannheten må avdekkes og gjensidig tillit bygges", sa paven.

CATHOLIC HERALD

Paven: 10-dagers Polentur

Etter planene drar pave Johannes Paul II den 31. mai på en ti-dagers tur til Polen. Under sitt hittil lengste besøk i hjemlandet skal paven besøke 12 byer. Et av høydepunktene blir avslutningsmessen for den 46. Internasjonale Eukaristiske Kongress i Wroclow. Muligens vil paven under besøket saligkåre dronning Hedvig av Polen, som i 600 år har vært ansett som helgen og en sentral politisk figur i Polen.

CATHOLIC HERALD

Sekulariseringen får noen til å fylke seg i tette, motkulturelle, religiøse fellesskap, og avstandsintrykk av sekter skremmer noen fra organisert religion overhodet. Men det blir for enkelt å si at sekterisk religion og religiøs privatisering fullt ut betinger hverandre. Begge deler kan sees som utslag av en generell individualisme i det moderne, pluralistiske samfunn."

Forkunnskaper i sosiologi skal ikke være en forutsetning for å ha utbytte av boken. Boken er ment å nå mange *brukergrupper*, også som tilleggslesning i videregående skole. Kanskje er den litt for vanskelig til dét, eller litt for knapp. Katolske lesere ville nok ha ønsket noe større oppmerksomhet om deres spesielle kirkelige situasjon, ikke minst omkring utfordringen knyttet til innvandrere og flyktninger.

Pål Repstad:

Religiøst liv i det moderne Norge. Et sosiologisk kart
Høyskoleforlaget 1996

Uttalelse fra Norges kristne råd

Brev til norske menigheter:

Søndagsåpne butikker og det tredje bud

Vi har i høst fått en fornyet debatt om søndagens innhold i vårt land. Den startet ved at en dagligvarekjede åpnet for salg på søndager.

Denne saken peker i to retninger. Som kristne skal vi være med å påvirke den politikk som føres i landet slik at den i størst mulig grad er i pakt med Guds gode vilje for våre liv. Derfor ønsker vi å motvirke en utvikling der skillet mellom hvile og hverdag viskes ut i samfunnet. Den andre retningen går inn mot oss selv og vår egen livsførsel. Holder vi hviledagen hellig? Hva innebærer det å helligholde hverdagen i vår tid og vårt samfunn?

Tempoet er for mange så høyt at søndagen tas i bruk for å gjøre det som ikke ble gjort i løpet av ukens arbeidsdager. Slik er vi som kristne med på å redusere Guds gode bud om seks dagers arbeid og en dags hvile.

Forbrukersamfunnet fester også grepet på oss slik at tilgjengelighet på varer til enhver tid blir en høyere verdi enn at vi som fellesskap trenger grenser rundt vår felles hviledag.

I et moderne samfunn er det mange som må arbeide på søndager. Fritidskulturen har også for fullt tatt søndagen i bruk. Det er derfor ingen enkle grenselinjer mellom nødvendig arbeid og positive fritidsaktiviteter vi burde legge til ukens seks arbeidsdager.

I tidligere tider satte de kristne strenge grenser mellom helg og hverdag. Mange har tatt avstand fra denne måten å sortere mellom rett og galt. Likevel består spørsmålet: Hvordan kan vi i vår generasjon finne fram til de verdier vi ønsker å verne? Dette gjelder også søndagen som felles hviledag midt i en travel hverdag. Samtidig har vi i vårt land mange eldre, arbeidsløse og trygdede personer som opplever at de har for god tid. Kan vi bruke søndagen for å finne tilbake til positive medmenneskelige verdier og fellesskapet mellom oss?

Norges kristne råd oppfordrer alle kristne til å tenke gjennom sitt forhold til hviledagen og hvilket innhold vi gir den. Gud har gitt oss denne dagen som en spesiell dag for Gudstilbedelse og fellesskap. Det hviler også en egen velsignelse over hviledagen (1 Mos 2,3). Søndagen er fellesskapets dag hvor vi bruker vår tid til Gud og hverandre. Hviledagen er der for å gi oss et pusterom, en avveksling for kropp og sjel og tid til å ta oss inn og hente nye krefter for en ny arbeidsuke. Dette gjør vi i gudstjenester og møter, i samspill med naturen, i måltidsfellesskap, i stillhet og ro.

Norges kristne råd oppfordrer menighetene til å sette denne problemstillingen på dagsorden og samtale omkring hvordan vi som kristne fellesskap på beste måte kan helligholde søndagen til glede for oss selv og andre. Samtidig oppfordrer vi til å skape lokale allianser i en felles kamp mot alt som bryter ned skillet mellom arbeid og hvile i samfunnet - slik søndagsåpne butikker er et eksempel på.

Styret i Norges kristne råd:

Lars Erik Nordby (leder), Metodistkirken

Georg Müller, Den katolske kirke

Bruno A. Jakobsen

Stig Utne, Den norske kirke

Den Evangelisk Lutherske Frikirke

Sveinung Lorentsen, Det Norske Misjonsforbund

Olav Lande Pedersen, Frelsesarmeen

Billy Taranager, Det Norske Baptistforbund

Marit Halvorsen Hougnæs, Den norske kirke

Tro underveis

"Spør forlagene hvorfor de nå utgir en mengde av religiøs litteratur som få forlag for noen få år tilbake ga ut fordi den ikke ble kjøpt," sier professor Jacob Jervell. Og undrer videre på hvorfor den mest sette teaterforestilling her hjemme i 1996 var "ren høytlesning av Markus-evangeliet"? Professorens svar, ifølge Stavanger Aftenblad: "Åpenbart er det tro underveis, og kirken gjør vel i å tro på folks tro."

Religiøse klisjeer i sekularisert utgave "Det har slått meg under arbeidet med helseutredningen," sier professor Inge Lønning, "at en del nedarvede religiøse klisjeer dukker opp igjen i sekularisert utgave. Helse og frøse er blitt slått sammen i ett begrep i en moderne utgave av det religiøse sjøbergingsprinsippet: Frels deg selv.

Og når Dagbladet bombarderer folk med alskens helse-risiki, er det en iøynefallende

parallel til søndagsskolesangens 'Vær forsiktig, lille fot, hvor du går'. Budskapet er nøyaktig det samme. I søndagsskolesangen sitter Gud fader som overvåkingssjef og følger med, tabloidavisen forteller deg at hvis du ikke passer på din egen helse, kan det gå deg riktig ille, og du kan dø et halvt år for tidlig. Jeg tror nesten jeg foretrekker den religiøse utgaven fremfor den sekulære," sier Lønning.

VÅRT LAND

18 Nils-Petter Enstad: Jeg var fremmed ...

I den store oppgjørscenen ved verdens ende skal dette være ett av kriteriene som skiller Guds venner fra Guds motstandere: Hvordan man behandlet de som kom ubedt. "Jeg var fremmed, og dere tok imot meg" blir den ene dommen, "Jeg var fremmed, men dere tok ikke imot meg" blir den andre. Dette er et utfordrende perspektiv både på norsk fremmedpolitikk og på enkeltmenneskers behandling av medmennesker fra andre kulturer.

Historisk sett er ikke rasisme og fremmedhat nye og ukjente fenomener, og de har forekommet i mange kulturer. Størst og sterkest har det likevel fått utvikle seg i de vestlige kulturene, det hvite Europa og det hvite Amerika. Tragisk nok har ikke den kristne arven som begge disse kulturene bygger på, maktet å demme opp for dette. Likevel blir det for lett å hevde at kristendommen har vært en forutsetning for denne utviklingen. Det var blant kristne mennesker at kampen mot rasisme ble satt på dagsordenen første gang, og rasistiske holdninger er i hvertfall ikke mindre utbredt blant ikke-kristne enn blant aktive kristne.

"Jødedebatt" i mellomkrigstiden
Studerer man den norske "jødedebatten" i mellomkrigstiden vil man finne at svært få deltok i den på religiøse premisser. Et av de få unntakene var den rabiante skribenten Marta Steinsvik, som på 1920-tallet tok til orde for å få "jøde-paragrafen" fra 1814 inn i Grunnloven

Nils-Petter Enstad er tidligere offiser i Frelsesarméen, arbeider nå som forfatter og journalist.

igjen. Men kort etter kastet hun seg over den katolske kirke i stedet, og skrev seg inn i vår kulturhistorie med det utrolige produktet "St. Peters Himmelnøkler".

Når aviser som Aftenposten og Nationen skrev om "jøde-spørsmålet", var det - ihvert fall tilsynelatende - ut fra økonomiske og politiske "argumenter". I tørtid kan det riktignok virke som om enhver jøde pr. definisjon var bolsjevik og kapitalist samtidig i disse avisenes virkelighetsbilde. Ting som blant annet Aftenposten skrev på lederplass til langt ut på 1930-tallet, var rendyrket rasisme - iblant med en hyklersk advarsel mot "rasehat" til slutt. Noen av de samme mekanismer ser man forøvrig i dagens "rasedebatt". Innvandrere er pr. definisjon noen arbeidssky individer, samtidig som de "tar jobbene våre". Det er en form for høyere logikk som unndrar seg enhver form for kritisk analyse.

Norge har ingen grunn til å være stolt av sin politikk overfor de jødiske flyktningene fra nazi-Tyskland og andre nazi-dominerte regimer på 1930-tallet. I de departementale anmerkningene til søknader om oppholdstillatelse vrir det av rasistiske utsagn der de mest

vulgære oppfatninger av "jødiske" karaktertrekk brukes helt ukritisk.

"NB! Ikke nordlending"

Etter krigen var det ikke lenger noen jøder igjen å gi skylden for alt som gikk galt. Det skulle gå 40 år før den norske antisemittismen våget å reise hodet igjen, og da gjerne med den mer "politisk korrekte" betegnelsen "kritikk av staten Israel". På 1950-tallet var det heller ikke andre innvandrergreper å legge skylda på. Den gang skal det etter sigende ha vært én neger i hele Oslo. Men det var et annet folkeferd som trakk mot "sentrale strøk". Det var i den tiden man kunne lese annonser for ledige hybler med tilføyelsen: "NB! Ikke nordlending".

Så kom årene med underskudd på arbeidskraft og dermed et stort behov for fremmedarbeidere. Dermed hadde man igjen fått et synlig fenomen som kunne gjøre nytten som hoggestabbe når noe gikk galt i samfunnet eller for enkeltmennesker. Samtidig hadde politiske kynikere fått et felt der de alltid kunne være sikre på å vinne en viss tilslutning.

Rasismens historie

Den svenske forfatteren Sven Lindqvist skrev for noen år siden en bok om rasismens historie ("Drep hver eneste jævel", Oktober 1993). Til denne boka hadde han en nesten uutømmelig kilde å øse av. Et par år senere ville han skrive en bok om mennesker som hadde bekjempet rasismen ("Antirasister", Oktober 1995). Det er også blitt en interessant bok, ikke minst ved at den viser hvor langt det har vært mel-

Mobiltelefon og kirkebesøk

"Besøkende burde gjøre som de gamle ridere gjorde med ting som ikke passet i kirken," sier Elisabeth Meyer, klokker i Frogner kirke i Oslo. "Legg mobiltelefonen i våpenhuset!"

"En forferdelig uting," er sangeren Sondre Bratlands kommentar til forekomsten av mobiltelefoner i kirken. "Da jeg var på juleturne i fjor, pleide jeg å innlede med å si følgende: 'Spenn sikkerhetsbeltene, slå av

mobiltelefonene! - Jeg har opplevd det på konsert, men også ved andre besøk i kirken, blant annet i begravelse. I slike sammenhenger blir det pinlig. . . Når det er forbud mot mobiltelefoner i restauranter, burde det absolutt være det i kirker," fastslår Sondre Bratland, ifølge Aftenposten.

(En liten tilføyelse for St. Olavs egen regning: Også i banklokaler bes man om ikke å bruke mobiltelefon, så hvorfor ikke også i kirken? I dette tilfellet bør det ikke være forskjell på børs og katedral!).

Kirken i Øst-Timor

Den katolske kirke i Øst-Timor er blitt delt i to bispedømmer. Det gjør at fredsprisvinneren Carlos Belo er alene om hyrdeansvaret for landets katolikker. En øst-timorsk prest er utnevnt til biskop i det nye bispedømmet Baucau.

KATHPRESS

lom antirasistene i vestlig kulturhistorie.

Det er kanskje ikke tilfeldig at det først og fremst er i såkalt "hvite" kulturer at rasismen har løftet hodet høyest og sterkest. Det er jo et historisk faktum at da den hvite mann kom - som en fremmed, som innvandrer - til kontinenter som Amerika, Asia og Afrika, fulgte terror, imperialisme og andre former for utnyttelse i hans spor. Med litt velvilje kan man kanskje forklare dagens rasistiske reaksjoner som en form for den beredskap som den dårlige samvittigheten krever, den som i ordspråket er formulert slik: "Tyv tror hver man stjeler"?

Men jeg blir ikke ferdig med dette: I det store oppgjøret ved verdens ende skal dette være ett av kriteriene som skiller Guds venner fra Guds motstandere: Hvordan man behandlet de som var fremmede.

Den serbisk-ortodokse kirke har skiftet sinn

Det har vakt oppmerksomhet langt ut over "Rest-Jugoslavias" grenser at ledelsen i den serbisk-ortodokse kirke i den senere tid klart har distansert seg fra president Milosevic og har stilt seg bak landets demokratiske opposisjon, som ble snytt for sine seire ved valget. Under Balkan-krigen stod det strid om patriark Pavle på grunn av hans underdanighet overfor de serbiske nasjonalistene, men nå sier patriarken følgende om sin oppgave: "Min oppgave er å stille meg bak dem som blir utsatt for vold."

CHRIST IN DER GEGENWART

Baby Johannessen:

Kjell Arild Pollestad "Parabol" - dagbok uten dybde

Dagbokformen er interessant lesning, når dagbøkene har noe å gi - når den som skriver, ikke bare skriver ned trivielle hverdagshendelser og snakker om kreti og pleti, kjente og ukjente, men filosoferer over livet. Denne anmelder leser for tiden boken *Carnets spirituels* av den franske jesuittpater Jean Daniélou, dagbokopptegnelser fra årene 1936 til 1943 - forøvrig anmeldt av Gunnell Vallquist i St. Olav (9-94). Da det ble spørsmål om å utgi disse opptegnelsene, vegret familien seg. Heldigvis ble dagboken utgitt - til glede for alle som leser den. Her møter vi en prest som bevisst kjemper mot egen forfengelighet, mot for megen sans for livets kulinariske goder osv. Men samtidig møter vi en prest som tenker i dybden over livets mening, og prøver å finne forklaringer i pakt med sin kristne tro og sin ordens regler. For meg som leg person, har disse dagboksopptegnelser, nedskrevet for så lenge siden, men dog i en tid man selv har 'kontroll' over, aktualitet også i dag.

Så kaster man seg som anmelder over en dominikanerpaters dagbok fra 2-3 tilfeldig valgte år. Forventningene forsvinner raskt. Pater Pollestad skriver godt. Han utnytter alle muligheter som kommer i hans vei - hans hverdagsvei - til å skåre poenger, dessverre også når de rammer andre mennesker. Dominikanerpateren blir mer og mer fraværende.

Parabol mangler dybde. Har man fått den Guds gave å kunne skrive godt, og er man attpåtil prest, forventer vel Vårherre at man takker for gaven og bruker sine evner i Kirkens tjeneste. Ihvertfall at det man skriver, viser at man er oppfattet av åndelige spørsmål. For å si det på et gourmetspråk som pater Pollestad forstår: Her er det langt mellom drammene!

Boken skjemmes av flere feilskjær som presten bak forfatteren burde ha forstått å luke bort. Også forlaget må ta sin del av ansvaret for at både navngitte og ikke-navngitte, lett identifiserbare personer, er hengt ut på en måte som grenser mot det injurierende.

Innimellom glimter det hele veien gode formuleringer, men god skriveevne er ikke nok i denne sammenheng: Anmelderen etterlyser mer himmel over prestens skrivebord og dypere perspektiver på hans daglige dont. Den kritiske leser - og til dem hører en anmelder nødvendigvis - får ofte en flau smak i munnen. Dette er ikke seriøse dagboknedtegnelser. *Parabol* smaker av såkalt 'kjendisbok'. Presten i munkekutten er langt på vei fraværende, bortsett fra på omslagsbildet, og mye av det som nedtegnes, hører døgnet og dagen til og har liten generell interesse. Her er lite av den dybde og spiritualitet en Jean Daniélou gir oss gjennom sine nå 60 år gamle nedtegnelser.

Pollestad's bok var til dels trist lesning. Den smule humor som er der, oppveier ikke manglene. Prestens pastorale fravær er påtagelig.

Kjell Arild Pollestad:

Parabol

Dagbok 1994-1996, 304 s.

J. W. Cappelens Forlag 1996

Vatikanet: anti-semittismen og inkvisisjonen under lupen

Vatikanet planlegger to internasjonale symposier om henholdsvis antisemittismen og inkvisisjonen. Det første, om anti-semittismens røtter, holdes fra 20. oktober til 2. november i år; det andre, om inkvisisjonens ulike former, finner sted i 1998. Symposiene arrangeres av den historisk-teologiske kommisjon på 26 medlemmer som paven oppret-

ter i 1994 i forbindelse med rundskrivet "Tertio millennio adveniente". Rundskrivet understreker at "bot og forsoning" står sentralt i den katolske kirkes forberedelse til år 2000, og at kirken må vise "en angerens ånd" over sin "føyelighet", særlig i de århundrer da "intoleranse og endog vold ble brukt i sannhetens tjeneste".

Symposiene vil gå i dybden, "selv om det

skulle bli smertefullt," sier teologikommisjonens viseformann, mgr. Rino Fisichella. Som også understreker at adskillige "forut-fattede meninger" må ryddes av veien. De to symposiene, som vil samle både katolske og ikke-katolske eksperter, vil legge frem sine resultater for paven, som så vil ta stilling til hva kirken bør foreta seg videre.

THE TABLET

20 Olav Müller ssc:

På leting etter Ordet (I)

Det er Kyndelsmesse-tider, og julen - hvor det lett går inflasjon i Jesusbarn og barneidyll - ligger et godt stykke bak oss. En kjærkommen idyll i vintermørket, men hvor mange av oss fikk virkelig tid til å meditere over hvem dette barnet egentlig er? Dypere lag av hans person druknet kanskje i lutefisk og ribbe, multekrem og knitrende gavepapir og "høyt i toppen den blanke stjerne". . . La oss legge barneidyllen bak oss og med nøkternt sinn spørre: "Hvem er han, denne Betlehemsbarnet, som mennesker og engler synger om?"

Vi hørte det i evangeliet i høymessen 1. juledag, fra Johannes-evangeliet: "I begynnelsen var Ordet. Og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud." Interessant nok, det, vil mange si. Men så kommer sjokket: "Og Ordet ble menneske og tok bolig iblant oss." For en bibelsk påstand! Ordet - eller Guds Sønn - som er til fra evighet av, forenet seg med en baby i en illeluktende stall. Dette er ufattelig, nærmest himmelsk grotesk. Slikt kan bare Guds vanvittige kjærlighet finne på. Ordet - Gud selv - forener seg med et klynkende menneskekryp.

Jo, sannelig, nå legger vi idyllen bak oss og går i dybden, men også i bredden. Vi skal se at mysteriet har verdensomspennende dimensjoner. For om dette Ordet - som tok på seg kjøtt og blod i jomfru Marias skjød - får vi høre er det sanne lys som opplyser hvert menneske. La oss dvele ved denne bibelske påstand: Ordet, det sanne lys, opplyser hvert eneste av jordens milliarder av mennesker - de som har levet, som lever og skal komme til å leve.

Så følg meg på en leting etter Ordet.

1. En frelsessoldat:

Jeg lever i en "by ved hav". Bli med

meg på en tur til Kongens Plass. Der står en menig frelsessoldat og selger Krigsropet. Det er så utrolig mange år den aldrende soldat har stått der og banket på godfolks dårlige samvittighet og velspekkede lommebok.

Skikkelsen er fortsatt rank som et lys. Øynene er milde som hos et barn. Han prater med alle - ikke altfor gudelig. Han kjenner jo hele byen med alle dens sorger og bekymringer. Også en soldat i Herrens hær har lov til å prate om vind og vær, og skifte mening om ting som skjer i en liten by langt vest i hav. Men ingen er i tvil om hvorfor han står der. Han selger Krigsropet til inntekt for dem som har havnet på livets skyggeside. Han er så utrolig skjønne denne staute kriger i armens hellige uniform. Stemmen er god. Øynene er gode. Hele skikkelsen lyser godhet. Klart at Ordet bor i dette praktseksempel på kristen nestekjærlighet og lyser på alle hans veier.

2. Fiskeren Johannes:

Nå tar vi en tur til Småbåthavna. Der står han Johannes på brygge-kanten, gammel fisker, snart åtti år. Boblejakken er av nyere dato, men blankskjermlua er gammel og slitt.

Han er blitt litt kutrygget på sine gamle dager, men rullingsen vipper kjekt i munnviken. Blikket dveler kjælent ved de gamle fiskeskøytene. Han enser knapt de fine plastbåtene til rikingene. Vi er gamle kjente, Johannes og jeg, og han hilser meg med en kraftig ed. Det er et godt tegn, faktisk et kompliment. For når Johannes hilser folk med bannskap, er det tegn på at han liker dem. Samtalen går litt trått. Han famler etter ord, den gamle hardhausen. Finner ikke de riktige. Det hjelper å fylle ut tomrommene med saftige eder. Så blir det flyt over samtalen likevel. Det er ikke bare det at Johannes kjenner Styggen med navn. Han kan også lokalisere ham, kjenner helvetes geografi og strategi bedre enn noen annen.

Og så er det det med han Johannes at egentlig er han ganske blaut innvendig. Alt i unge år måtte han kjempe mot alt tårevått føleri. Jage det ut av sinn og skinn. Måtte det for å overleve. Før krigen rodde han og broren fiske i åpen båt. Før dag-gry trev de årene og fossrodde mot åpne havet. Når nordvesten stod mot land, slet de så blodet spratt av neglene. Det var mye fisk dengang på Griptaren, Fausken og Trefflis-leia. Med tvihak og hilstikk fylte de båten med storsei, hyse, lange, torsk og uer. Et blodslit var det, og livsens farlig, å trekke fisk i åpen båt, når den slingret vilt i opprørt sjø, og nordvesten skar gjennom søkkvåte klær og isnet i marg og bein. Mørket som senket seg over grunner og skumhvite bølger. Roturen hjem. Segneferdige karer. Lasting av fisk. Tidlig til køys. En ny dag og en ny dyst. Lettere ble ikke livet som not-

Kardinal Hume kritiserer "kirkefolkets ønsker"

Kardinal Basil Hume, formannen for bispekonferansen i Engand og Wales, er kritisk til initiativet "kirkefolkets ønsker", som nå også er lansert i Storbritannia. Særlig ønsket om at kvinner skal kunne prestevies, hører "ikke hjemme i et katolsk dokument", understreker Hume. Det er heller ikke riktig at den personlige samvittighet skal være den høyeste, avgjørende instans. "Man må

akseptere kirkens lære, ikke minst i moralspørsmål," sier kardinalen. Som beklager at "kirkefolkets ønsker", som kommer inn på menneskerettighetene, ikke nevner retten til liv.

Den britiske utgaven av "kirkefolkets ønsker" begynte i desember i fjor: En sammenslutning av katolske grupperinger skal samle underskrifter slik man har gjort i Tyskland og Østerrike, hvor man i 1995 fikk ca. 2.3 millioner underskrifter. Initiativtagerne mener at alle legfolk bør være

med å utpeke sogneprester og biskoper, at det bør innføres prestevigsel for kvinner, at prestenes sølibatsplikt oppheves, og at den personlige samvittigheten fritt skal treffe avgjørelser i spørsmål om seksualmoral. Kampanjen fortsetter frem til oktober da man markerer 35-årsdagen for åpningen av Det 2. Vatikanconsil. Liggende aksjoner er planlagt eller under avvikling i Brasil, Frankrike, Italia, Nederland, Portugal, Spania og USA. KNA

bas på egen båt. Uker og måneder i Barentshavet. Skumsprøyt over relingen når not skulle trekkes. Bølger som skylte mannskapet som sprellende sild bortetter dekket. Søkkvåte klær, som aldri fikk tid til å tørke - før neste tårn.

Slitet ble en del av Johannes' liv. Aldri fikk han tid til mykere verdier. En saftig ed, og han jaget blautskap på flukt.

Et kristenmenneske er han nå allikevel. Har respekt for Sjølen, som rår over himmel og hav. Legger seg aldri uten å be sitt Fader Vår. Som fisker sendte han opp en bønn om hjelp når sjøen brøt som verst, og fisken ble kresen på agn. Ingen fisker med vettet i behold legger seg ut med Vår Herre. Var det likt! Katekismelærdommen, som kappelanen i Nordlandet kirke banket inn i skolten hans da han gikk for presten, er lengst glemt. Det viktigste har han beholdt. Ordet lever i Johannes, men ikke i udelt harmoni med hans egne ord. For det er stygt å høre på karen når edene triller ut av ham som erter av en sekk. Men harmoni er det mellom det guddommelige Ordet og Johannes rettskafne sinn. Alltid real mot arbeidskamerater. Vennekapets lov er hellig. Og så lommeboken, som aldri rakk å bli velspekhet. Det flager fort noen hundringer fra Johannes' hånd når nød banker på annenmanns dør.

(Fra et radiokåseri for noen år siden - fortsetter i neste nr.).

Kardinal Ratzinger:

Relativismen den store utfordring for kristen tro!

I et nylig offentliggjort dokument uttrykker Troskongregasjonens leder, kardinal Joseph Ratzinger, skepsis overfor moderne teologi og særlig frigjøringsteologi, relativisme, interreligiøs "dialog", New Age-praksis og moderne eksegeser, skriver The Tablet (25. januar 1997). "På 1980-tallet var frigjøringsteologien i sin mest radikale form den største utfordring for kirkens tro", men i dag er relativismen "det sentrale problem", skriver Ratzinger. Relativisme er nær knyttet til "den såkalte pluralistiske teologi". Ratzingers kritikk, opprinnelig rettet til latin-amerikanske biskoper under et møte i Mexico i fjor, "minner om Vatikanets kritikk av den sri-lankiske teologen p. Tissa Balasuriya, som nylig ble ekskommunisert, og den kaster lys over tankegangen bak ekskommunikasjonen", skriver The Tablet.

Teologisk relativisme forminske Jesu stilling, skriver Ratzinger: "Jesus blir konstant relativisert som én blant mange religiøse ledere." Ingen bindende religiøs sannhet er mulig. For relativismen blir dialog ensbetydende med å "sette eget ståsted, d.v.s. egen tro, på nivå med andres overbevisning." Ratzinger ser "en underlig nærhet mellom Europas post-metafysiske filosofi og Asias negative teologi. (-) Europas og Amerikas a-teologiske og pragmatiske relativisme kan få en slags religiøs velsignelse fra India som gjør at nettopp dens avkall på dogmer, ses som en form for større respekt for Guds og menneskets mysterium." Enhver som går imot relativismen, anses derved for "med all makt å klynge seg til sin vestlige kulturs prioritet".

Relativismen fører, ifølge Ratzinger, til New Age: "en ekstatiske tilbakevenden til kosmisk dans" med "berusende musikk, rytme, dans, frenetisk lys og mørke skygger". I tillegg til disse truslene kommer "den grå pragmatisme i kirkens daglige liv", og her er det særlig to aspekter som foruroliger, skriver Ratzinger: "For det første: varierende grader av tendenser til å ville utvide flertallsprinsippet til å omfatte troen og skikk og bruk med det endelige mål å demokratisere kirken på avgjørende vis." For det annet liturgien: Man er "trett av den rene, talte liturgi og leter etter en levende liturgi som ikke nøler med å nærme seg New Age-tendenser: Det berusende og ekstatiske er tingen".

"Hvorfor synes den klassiske teologi å være så forsvarsløs overfor alt dette?" spør kardinal Ratzinger. Og svarer: Den klassiske teologi mistet sin troverdighet da den ble forledet av den historisk-kritiske eksegeses filosofiske postuler. Denne eksegesen låste Bibelens personer fast til fortiden i stedet for å bringe Bibelen "inn i nuet, inn i mitt liv her og nå", skriver kardinal Ratzinger. Som avslutter slik: "Ser vi på den nåværende kulturelle situasjon (-) synes det ærlig talt som et under at det tross alt fremdeles finnes kristen tro."

Kardinal Ratzinger, som er 69 år, har ledet Troskongregasjonen siden 1981 og tok i desember i fjor, på pavens oppfordring, fatt på sin fjerde embedsperiode, og er den av dagens kurie-ledere som har sittet lengst i samme embede. Selv om han er vel over et hjerteinfarkt for et par år siden, har Ratzinger antydnet at han "rent fysisk" neppe vil fullføre en ny 5-årsperiode, og at det kan bli vaktskifte i Troskongregasjonen før år 2001.

A/S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 - SERVICE 22 66 58 60 - 22 66 58 61

Vennligst meld
adresseforandring
til
St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26

22 Liturgisk kalender

FEBRUAR

Ons 19 Jona 3,1-10; Luk 11,29-32
 Tor 20 Est 14,1.3-5.12-14;
 Matt 7,7-12
 Fre 21 Esek 18,21-28; Matt 5,20-26
 Lør 22 APOSTELEN PETERS
 LÆRESTOL. 1 Pet 5,1-4;
 Matt 16,13-19
 SØN 23 2. SØNDAG I FASTEN.
 1 Mos 22,1-2.9a.10-13.15-18;
 Rom 8,31b-34;
 Mark 9,2-10
 Man 24 Dan 9,4b-10; Luk 6,36-38
 Tir 25 Jes 1,10.16-20;
 Matt 23,1-12
 Ons 26 Jer 18,18-20; Matt 20,17-28
 Tor 27 Jer 17,5-10; Luk 16,19-31
 Fre 28 1 Mos 37,3-4.12-13a.17b-28;
 Matt 21,33-43;45-46

MARS

Lør 1 Mi 7,14-15.18-20;
 Luk 15,1-3.11-32
 SØN 2 3. SØNDAG I FASTEN.
 2 Mos 20,1-17;
 1 Kor 1,22-25; Joh 2,13-25
 Man 3 2 Kong 5,1-15a;
 Luk 4,24-30
 Tir 4 Dan 3,25.34-43;
 Matt 18,21-35
 Ons 5 5 Mos 4,1.5-9;
 Matt 5,17-19
 Tor 6 Jer 7,23-28; Luk 11,14-23
 Fre 7 Hos 14,2-10;
 Mark 12,28b-34

Lør 8 Hos 6,1-6; Luk 18,9-14
 SØN 9 4. SØNDAG I FASTEN.
 2 Krøn 36,14-17a.19-23;
 Ef 2,4-10; Joh 3,14-21
 Man 10 Jes 65,17-21;
 Joh 4,43-54
 Tir 11 Esek 47,1-9.12;
 Joh 5,1-3a.5-16
 Ons 12 Jes 49,8-15;
 Joh 5,17-30
 Tor 13 2 Mos 32,7-14;
 Joh 5,31-47
 Fre 14 Visd 2,1a.12-22;
 Joh 7,1-2.10.25-30
 Lør 15 Jer 11,18-20;
 Joh 7,40-53
 SØN 16 5. SØNDAG I FASTEN.
 Jer 31,31-34; Hebr 5,7-9;
 Joh 12,20-33
 Man 17 Dan 13,1-9.15-17.19-30.33-
 62; Joh 8,1-11
 Tir 18 4 Mos 21,4-9; Joh 8,21-30
 Ons 19 DEN HL. JOSEF, JOMFRU
 MARIAS BRUDGOM.
 2 Sam 7,4-5a.12-14a.16;
 Rom 4,13.16-18.22;
 Matt 1,16.18-21.24a
 Tor 20 1 Mos 17,3-9; Joh 8,51-59
 Fre 21 Jer 20,10-13; Joh 10,31-42
 Lør 22 Esek 37,21-28; Joh 11,45-57
 SØN 23 PALMESØNDAG.
 Mark 11-1-10 eller
 Joh 12,12-16; Jes 50,4-7;
 Fil 2,6-11; Mark 14,1-15,47
 (kortere form: 15,1-39)

Fastetiden

står
for døren!

Vi har bøker

til
inspirasjon

og
fordypelse
på

*norsk,
svensk,
dansk,
engelsk,
tysk,
fransk
og
spansk.*

*Kom innom
eller*

ring!
Tel.: 22 20 72 48

**ST. OLAV
BOKHANDEL**

Bønnens apostolat i mars:

At rike og fattige land må finne sammen i ansvarlig samarbeid for fred og utvikling.

At 175-årsmarkeringen for Kongregasjonen for troens utbredelse må motivere til økt misjonsinnsats.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Liv Greni

Bernt Eidsvig

ISSN 0802-6726

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 210,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

**ST
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo

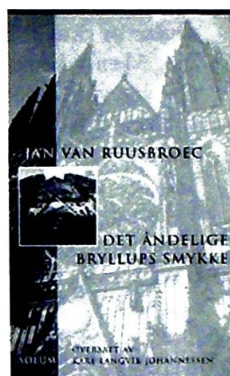
Telefon: 22 20 72 48

Fax: 22 36 02 63

Åpningstider:

Mand-Fred.: 10.00-17.00.

Lörd. 10.00-14.00.

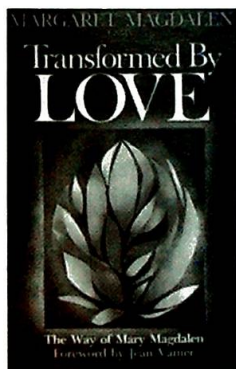

Jan van Ruusbroec:
Det åndelige bryllups smykke
Oversatt av Kåre Langvik
Johannesen

Jan van Ruusbroec (1294-1381)
er en av kristenhetens aller
største mystikere.

Det åndelige bryllups smykke
er ansett som hans mesterverk.
Solum Forlag, **ib. kr. 240**

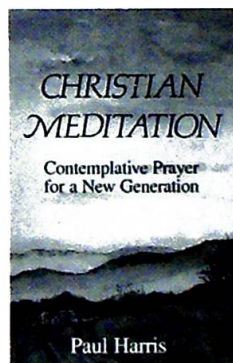
BØKER:

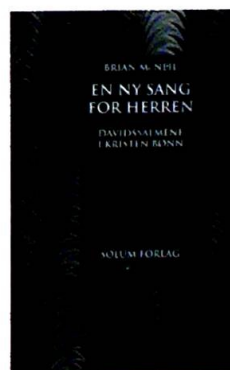
**Sister Margaret
Magdalen**
Tranformed by Love
*The Way of Mary
Magdalen*

Foreword by Jean
Vanier.

Darton. Longman +
Todd, **hf. kr. 82**

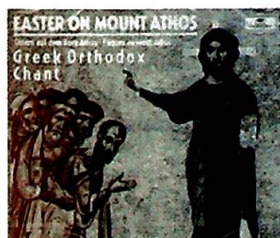

Paul Harris
Christian Meditation
*Contemplative Prayer for a
New Generation*
Darton. Longman + Todd,
hf. kr. 148

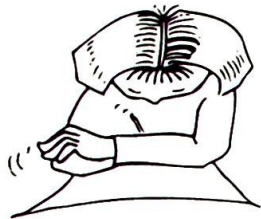
Brian Mc Neil
En ny sang for Herren
*Davidssalmene i kristen
bønn*

Solum Forlag, **ib. kr 160**

*Se forøvrig
vårt utvalg i
faste- og
påske-
musikk.*

Blikk på tiden

Sport og andre øvelser

Sport er stort sett - og heldigvis, vil mange si - fraværende i St. Olavs spalter, bortsett fra sporadiske glipp. Og det til tross for at Kirken i sine rekker teller talenter som ville egnet seg stort i olympisk sammenheng. Som f. eks. denne Paulus, han som understreker at det det gjelder, er å fullføre løpet. Med andre ord: den perfekte olympier! For, som det heter når det messes som fagrest om olympiske og idrettslige idealer: Det viktigste er å delta i den edle kappestrid. Samtidig er det underforstått at man helst bør vinne, i hvert fall hvis man er norsk - og det er VM på ski i Trondheim.

Og hva gjør man ikke for å vinne? Høydehus og bloddoping, hormoner og annet rask. For ikke å nevne den økonomiske siden av saken: Konkurransedrett er big business, og det er lenge siden toppidrett var sunt.

Og lenge siden man kunne lese - i et av de meget sjeldne sportsoppslag i St. Olav - at søstrene på Hamar gleder seg over at isen nå har lagt seg på Mjøsa slik at Nederlands skøyetropp er tilbake for sitt årlige treningsopphold, for "nå får søstrene ekstra god hjelp med snemåkingen utenfor kloster og kirke".

Fra den mer og mindre edle kappestrid til det frie ord. Det er vel kjent at fri meningsut-

veksling er en torn i øyet - for ikke å si en rød klut! - for kommunister. Selv for kledelig avblekede postkommunister er dette med samtale ingen ukomplisert øvelse, NB. når andre ønsker å blande seg i samtalen. Men - til saken: Fra tyske kilder ser vi at noen av PDS-representantene i Bundestag - etterkommerne av DDR-statens enhetsparti, SED, - nå hisser seg opp over at Vatikanet faktisk gjør bruk av den observatørstatus ved FN man har hatt siden 1964 og de rettigheter det medfører, og gjentatte ganger har meldt seg på talemisten. I fullt alvor oppfordrer PDS-representantene forbundsregjering til "å fremme en resolusjon i FN om at den medvirkningsrett Den Hellige Stol har i egenskap av sin observatørstatus, bør begrenses til kun å omfatte saker som angår Den Hellige Stol direkte." Bakgrunnen for forslaget er at "Vatikanet i de senere år gjentatte ganger har gått inn for å hindre progressiv utvikling innen områdene befolkningspolitikk, familieplanlegging og kvinners rettigheter."

Man undres. Kan det være Vatikanets forsøk på å overbevise FNs medlemmer om at det å drepe barn i mors liv, ikke er noe fremskritt og heller ingen virkelig problemløser, som irriterer? Eller er det innsatsen for lønn til alle mødre slik at de har et reelt valg mellom utearbeid og hjemmearbeid, som forarger de tidligere kommunister, vant som de er med en kvinnefrigjøring som stor sett betød dobbeltarbeidende kvinner. For det kan vel ikke være Vatikanets lille vri om at arbeideren er sin lønn verd, nærmere bestemt en lønn han/hun og familien kan leve anstendig på, som opprører Marx' fjerne slektninger?

Som sagt, man undres - og undres

likevel ikke. Å bli demokrat krever nemlig mer enn å skifte etikett. Og det er ingen lett øvelse - aller minst for tidligere kommunister - å skulle lytte til andres argumenter i stedet for å utdele munnkurver.

Det tør vært kjent, også på relativt usportslig katolsk hold, at enkelte skihoppere fra visse deler av Europa korser seg før de setter utfor hoppbakken. (I parentes bemerket: Selv regner vi oss som relativt sportslig katolikk som får abstinensproblemer ved førefall i Marka!) Vi mener å ha observert at denne fromme øvelsen var særlig populær i årene kort før Berlinmurens fall. Selv ville vi, skulle vi satt utfor selv langt mindre skremmende dyp enn dagens hoppere daler ned i, ikke bare korset oss, men i tillegg bedt vårt Fader Vår, skrevet vårt testamente samt anbefalt vår vettskremt flagrende sjel til nevnte faders barmhjertighet - men det er en annen sak.

For saken er følgende. "Angående bordbønn har jeg funnet en annen metode når jeg er ute," sier vår venn fra forrige "Blikk på tiden", biskop Ole D. Hagesæther, ifølge Bergens Tidende. "I stedet for å sitte med lukkede øyne og mumle, så korser jeg meg. Da ser alle hva jeg gjør, og jeg slipper alle dem som tror jeg har et illebefinnende."

I sannhet noe etter vårt - vi hadde nær sagt katolske! - hjerte. Og en øvelse vi varmt anbefaler medkristne av enhver observans.

Observatoria